ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΡΗΓΑ ΠΑΛΑΜΗΔΗ 4, ΤΗΛ. 30.297 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΤΩΝ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 12 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

ΕΦΗΜΕΡΑ

ΔΕΞΙΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΠΙΣΤΗ

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΩΤΙΑΔΗ

Μονάχα ἐκεῖνα τὰ ἔργα ποὺ τὰ θερμαίνει μιὰ ὡραία πίστη περνοῦν τὰ σύνορα τοῦ χρόνου. Ἡ ἀθανασία εἶναι ὁ κότινος ποὺ ἀποσποῦν ἀπὸ τὴ ζωὴ οἱ γενναῖες ψυχές. Ὅσες ξέρουν νὰ ἐνστερνιστοῦν ἕνα ἄξιο ἰδανικὸ καὶ μποροῦν νὰ θυσιάσουν, γιὰ χάρη του, πολλὰ ἀγαθὰ καὶ πλῆθος ἀπολαύσεις. Τίποτα, ἀντίθετα, πιὸ ἐφήμερο ἀπὸ τὴ δεξιοτεχνία. Καθώς ἀπὸ τὰ δημιουργήματά της λείπει τὸ ἔρμα τῆς ἀλήθειας, ἡ πρώτη πνοὴ τῆς ἀλλαγῆς ποὺ τὸ αὔριο φέρνει πάντα μαζί του, τὰ στροβιλίζει, τὰ σέρνει γιὰ λίγο καὶ τὰ σωριάζει, ἔπειτα, στὰ σκοτεινὰ βάραθρα τῆς λήθης. Ἡ πίστη, γιὰ τὰ ἔργα τοῦ πνεύματος, στέκεται ὁ ἀπαραίτητος ὁβολὸς τῶν πορθμείων γιὰ τὸ ταξίδι ποὺ ἐπιχειροῦν πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Δὲν ἔχει, αὐτή, καμμιὰ ἀπολύτως σχέση οὔτε μὲ τὶς πρόσκαιρες προτιμήσεις, οὔτε μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας. Καθὼς δὲν εἶναι τὸ μελλοθάνατο γέννημα ἐποχῶν καὶ γεγονότων, δὲ συντροφεύει τὴν ἀσυνείδητη εὐφυΐα, ποὺ τὰ καταφέρνει παντοῦ καὶ πάντα. Φωλιάζει μονάχα ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει ἡ θέληση κ' ἡ δύναμη γιὰ θυσίες κ' ἐγκόσμιους ἀπαρνημοὺς. Δὲν ξέρει νὰ λυγᾶ, νὰ σκύβει καὶ νὰ γονατίζει. Μισεῖ τὸ συμβατικὸ ἔπαινο, μισεῖ τὴν κολακεία, μισεῖ τὶς ὑποχωρήσεις. Ὅπως οἰκοδομεῖ, τὸ ἴδιο καὶ γκρεμίζει.

Ὅταν κάποιαν τὸν ἐνδιαφέρει, περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, τὸ τωρινό, ἂς μὴ ζητᾶ νὰ καταχτήσει τὸν ἔπαινο — τὸν ἀδέκαστο ἔπαινο — κείνων ποὺ θὰ ἔρθουν ἔπειτα ἀπ' αὐτόν. Μάταιος ὁ κόπος! Εὔκολα μποροῦμε, μὲ τὴν ταπεινὴ κολακεία, ν' ἀποσπάσουμε τὶς ἐπευφημίες τῶν συγχρόνων μας. Κανένας ὅμως τρόπος δὲν ὑπάρχει, ὅσο εὐφυεῖς κι' ἂν εἴμαστε, νὰ τὸ ἐπιτύχουμε αὐτὸ καὶ μὲ τοὺς μεταγενεστέρους. Τὰ ἔργα τῆς δεξιοτεχνίας, ποὺ δὲν τὴ θερμαίνει ἡ πίστη, πεθαίνουν μαζὶ μὲ τὸ θάνατο τῆς ὑλικῆς ζωῆς τῶν δημιουργῶν τους. Μιὰ καὶ δὲν ὑπάρχει πιὰ ὁ «προστάτης» τους, ποὺ μὲ χίλιους δυὸ συνδυασμοὺς καὶ σοφιστεῖες τὰ ὑπεράσπιζε, ἀπομένουν γυμνά, τὸ σκέλετρο ποὺ ἦταν. Μονάχα ἡ πνοή, ἡ δύναμη αὐτὴ ποὺ ἀναβλύζει ἀπὸ τὴν πηγὴ τῆς πίστης, μπορεῖ νὰ χαρίσει σ' ἕνα ἔργο τὸ ἀθάνατο ντῦμα.

Τὴ δεξιοτεχνία, φτάνει νὰ ὑπάρχει μιὰ κάποια προδιάθεση, τὴν ἀποχτᾶ κανεὶς μὲ τὴ μάθηση καὶ τὴν ἐπιμονή. Ἐνῶ ἡ πίστη εἶναι ἀπόλυτα ἔμφυτη, εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ πεμπτουσία μιᾶς ἄξιας καὶ καλῆς ὕπαρξης. Ἡ δεξιοτεχνία εἶναι συχνὰ λογοτεχνία, εἶναι εἰκαστικὲς τέχνες, ποίηση, μουσική, κι' ὅ,τι ἄλλο ἀκόμα θέτε. Ἡ πίστη ὅμως στέκεται κάτι πολὺ μεγαλείτερο: εἶναι ζωή. Μᾶς συντροφεύει, ὅταν τύχει νὰ ὑπάργει, ἀπὸ τὰ πρῶτα ἐφηβικά μας χρόνια ὥς τὸ ὕστατο κρεββάτι τοῦ θανάτου. Κάποτε, βέβαια, ὁ Γολνοθᾶς ἢ τὸ κώνειο καρτερᾶ στὸ τέρμα ὅσους μένουν ἀπόλυτα πιστοὶ στὰ ἰδανικά τους. Ἐκεῖνοι, πάλι, ὅπου δὲν ἔχουν ὅλη τὴ δύναμη τῶν πρώτων, μὰ ποὺ εἶναι κι' αὐτοὶ ὡραῖοι, συναντοῦν, σὲ κάθε τους βῆμα, τὸν προπηλακισμὸ καὶ τὸν κατατρεγμὸ τῶν ἰσχυρῶν, τὴν περιφρόνηση καὶ τὴν εἰρωνεία τῶν πολλῶν. Κι' ὅμως, μονάχα σ' αὐτοὺς ἔχει δοθεῖ νὰ δρέπουν τὸ καλύτερο ἄνθος τῆς ζωῆς : τὴ γαλήνη τῆς συνείδησής τους. Μονάχα αὐτοὶ ξέρουν, πὼς πρέπει, πρῶτα καὶ κύρια, νὰ ζητοῦν τὸν ἔπαινο τὸ δικό τους καὶ ἔπειτα τῶν ἄλλων. Αὐτοὺς μονάχα δροσίζουν οἱ αὔρες τῆς ἀνθρώπινης κατανόησης καὶ καλωσύνης. Μονάχα αὐτοί, λυτρώνονται ἀπὸ τὸ καμίνι τοῦ ἐγωϊσμοῦ μας. ξέρουν πὼς μὲ μιὰ μόνο προϋπόθεση μπορεῖς νὰ σταθεῖς μεγάλος: ἂν εἶσαι ἀληθινὰ ταπεινός. Εἶναι τὰ θύματα, μὰ σύγχρονα κ' οἱ «προφῆτες».

Πόσο ἀνόητο νὰ νομίζουμε, πὼς ἡ μεγαλοφυΐα μπορεῖ ν' ἀναπηδήσει εἴτε μέσα ἀπὸ ἕνα νοῦ ὑπολογιστικό, εἴτε ἀπὸ μιὰ μικρόχαρη ψυχή. Δὲν εἶναι μπορετὸ νὰ ὑψώνεται κανείς, ἀπάνω ἀπὸ τὶς μυριάδες τῶν ἀνθρώπων ποὺ ὑπῆρξαν κι' αὐτῶν ποὺ θὰ ὑπάρξουν, μὲ μέσα τόσο ταπεινά. Χρειάζεται, ἀντίθετα, μιὰ βούληση ἐλεύθερη καὶ γενναία, δοσμένη σ' ἕναν τίμιο σκοπό. Ἡ μεγαλοφυΐα καὶ ὁ τυχοδιωκτισμὸς εἶναι πράματα πολὺ διαφορετικά. Τὰ πλήθη, βέβαια, κάνουν συχνὰ τὴ μοιραία σύγχιση. Μὰ τὸ κόσκινο τοῦ χρόνου, ἀργὰ ἢ γρήγορα, ξεκαθαρίζει τὸ γρυσὸ καρπὸ ἀπὸ τὴν ἤρα. Ἡ δεύτερη δίνεται, τότε, τροφὴ στοὺς χοίρους, ὅσο ποὺ ὁ πρῶτος σπέρνεται στὴν καλὴ τὴ γῆ, ὅπου πλούσια καρπίζει.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Τὸ ἑλληνικὸ διήγημα

«ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΤΑ ΓΥΡΙΣΜΑΤΑ...»

ΤΗΣ ΓΑΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

—Ἔτσι; Σύμφωνοι;

—Σύμφωνοι,

—Μιὰ φορὰ τὴ βδομάδα τὸ βράδυ.

—Μάλιστα.

—Ποτὲ ἄλλοτε...

—Καλά... καλά...

—Καλά, καλὰ καὶ προχτές, τσούπ, μοῦ κόπιασες...

Ἡ γυναῖκα δὲ μίλησε κι' ὁ ἄλλος ἐξακολούθησε:

—Λοιπόν, ὅπως σοῦ εἶπα. Θὰ δίνουμε ραντεβοῦ ἀπὸ τὴν προηγούμενη φορά, θὰ πηγαίνουμε νὰ τρῶμε, καὶ ἔπειτα στὸν κινηματογράφο. Καὶ ξανάπε: Στὸ γραφεῖο δὲ θὰ ἐμφανίζεσαι ποτέ!

—Γιὰ νὰ μὴ συναντιόμαστε μὲ τὴν ἄλλη.

—Ἀκριβῶς. Ἐπίσης οὔτε ὑπαινιγμὸ γιὰ τὴν ἰδιαίτερή μου ζωὴ ὅση ὥρα θἄμαστε μαζί. Νἄμαστε ἐξηγημένοι. Μὴν ξεχνᾶς πὼς αὐτὴ τὴν ὑποχώρηση νὰ βλεπόμαστε μιὰ φορὰ τὴ βδομάδα, τὴν κάνω γιὰ νὰ μὴ στενοχωριέσαι, — ὅπως θέλεις νὰ μοῦ παραστήσεις...

Σιωπὴ ἀκολούθησε. Πολὺ μεγάλη σιωπή.

—Τί; Κλαῖς; Γιατὶ κλαῖς; Ξέρεις, σ' ἀφήνω καὶ φεύγω ὅσο νὰ πεῖς τρία... ἔλα, σκούπισε τὰ μάτια σου καὶ στάσου ὄρθια.

Ἡ Ἄννα σκούπισε τὰ μάτια της, ἔβαλε πούντρα στὴ μύτη της καὶ σήκωσε τὸ κεφάλι της. Ὅλα, ὅλα, σώνει νὰ τὸν νοιώθει πλάϊ της. Ἀρκετὰ τυραννίστηκε ἕνα χρόνο χωρὶς νὰ τὸν βλέπει.

Συναντήθηκαν πρὶν λίγες μέρες, ἐντελῶς τυχαία. Ἀλλὰ ἀντὶ, ὅπως γινόταν, νὰ προσπεράσουν σὰν ἄγνωστοι, τὴν πλησίασε, τὴ ρώτησε τί γίνεται καὶ τὴν πῆρε νὰ τῆς προσφέρει παγωτό. Κάθησαν στὴ γωνιὰ τοῦ ζαχαροπλαστείου καὶ ἡ Ἄννα, μὲ τὴ σειρά της, τὸν ρώτησε γιὰ τὴ ζωή του. Ὁ τόνος της ἦταν στοργικός, γεμᾶτος τρυφερότητα, γεμᾶτος καλωσύνη.

Τῆς ἀνοίχτηκε. Ἀ! Γκίνιες. Τώρα καὶ μῆνες χάνει διαρκῶς. Δὲ σταυρώνει χαρτί. Κι' αὐτὴ τὸν ἄκουε προσεχτικὰ καὶ στὴν ἔκφρασή της ζωγραφιζότανε ἕνα ζωηρὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἀτυχία. Οὔτε ἴχνος ἀπὸ τὴν παλιὰ Ἄννα. Ὅλες της οἱ κακίες, ὅλες της οἱ γκρίνιες καὶ τὰ νεῦρα εἶχαν κατακαθήσει καὶ τώρα ἀπόμεινε ἡ γυναῖκα ἡ γλυκειά, ἡ πονετική. Κι' αὐτὸς δὲν ἔνοιωθε πιὰ αὐτὴ τὴν ἀντιπόθεια ποὺ τοῦ προξενοῦσε ἡ ὕπαρξή της καθὼς τὴν ἔνοιωθε κολλημένη σὰ στρεῖδι στὴ δική του. Κι' ὅπως τὸν ἄκουε προσεχτικά, καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ τοῦσφιξε στοργικὰ τὰ γόνατα, κατακτήθηκε διαμιᾶς ἀπὸ τὴν ἀκατάβλητη ἀφοσίωσή της. Πόσο καλὸ τοῦ ἔκανε νὰ ξέρει πὼς κανένας στὸν κόσμο δὲν ἦταν τόσο κοντά του, ὅσο ἡ Ἄννα. Ἡ ψυχική του κατάσταση μόνο ἀπὸ στοργὴ εἶχε ἀνάγκη αὐτὴ τὴ στιγμὴ καὶ τοῦ τὴν ἔδινε πάλι ὁλάκαιρη. Μόνο ὅποιος ἔχει τὴ δύναμη ν' ἀγαπᾶ δὲν ἀστοχᾶ νὰ δίνει ὅ,τι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀγαπημένου ἀνθρώπου ἔχει ἀνάγκη.

Τὸν τελευταῖο καιρὸ ἡ Ἄννα εἶχε γίνει ἀπαιτητική, τοῦ ζητοῦσε στεφάνι. Ἐπειδὴ κάποιο ἄλλο ζευγάρι νομιμοποίησε τὶς σχέσεις του, ἤθελε κ' ἐκείνη. Ὡς ποὺ τὸ ἀέναο τριβέλισμα κ' οἱ σκηνὲς ἔφεραν τὸ μοιραῖο τέλος: τὴ βαρέθηκε ὁλότελα καὶ τὴν ἐγκατέλειψε. Εὐτυχῶς, δὲν ἔτρεξε ξοπίσω του, ὅπως γινόταν. Εἶχε κι' αὐτὴ βαργεστήσει. Δὲν ἦταν ζωή. Τὰ νεῦρα της δὲν ἄντεχαν πιά. Μόλις ἀντάμωναν, ἔβαζαν καυγᾶ. Μονάχα ποὺ ἐνῶ ἀπὸ τὴ διακοπὴ τῆς σχέσης του, ἡ Ἄννα ἀπόμεινε σὰν κουρασμένο καράβι καταμεσὶς πελάγου, ἐκεῖνος ξαναγεννήθηκε. Γιόρτασε τὸ ἴδιο βράδυ μὲ τοὺς φίλους του τὸ χωρισμό τους, σὰν εὐτυχισμένο γεγονός. Ὅπως σὰν μᾶς πέφτει τὸ πρῶτο λαχεῖο ἢ βγαίνομε ἀπὸ πολύχρονη φυλάκιση!

... ...

Καὶ νὰ σου, ξαφνικά, ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρόνο, ξαναπλησιάστηκαν. Ἡ Ἄννα ἔπειτα ἀπὸ τὴ συνάντηση τοῦ ζαχαροπλαστείου, ἄρχισε νὰ φτιάνει ὄνειρα. Ξεθαρρεύτηκε καὶ τὴν ἄλλη μέρα πέρασε ἀπὸ τὸ γραφεῖο του. Μόλις τὴν εἶδε νὰ μπαίνει στὴν πόρτα, ἡ ἔκφρασή του γίνηκε σκληρή, ἀγαναχτησμένη. Τῆς εἶπε καλημέρα μὲ μισὸ στόμα κι' αὐτὴ σὰν ἀπότομα ξυπνημένη ἀπὸ γλυκὸ ὕπνο, κάθησε μηχανικὰ καὶ κοίταζε πότε ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο, πότε τὸν κόσμο ποὺ μπαινόβγαινε ἐκεῖ μέσα. Πολλὲς φορὲς ἀντιλαμβανόταν πὼς ἡ παρουσία της ἐνοχλοῦσε. Κάτι εἶχαν νὰ ποῦν, οἱ ἄνθρωποι ποὺ μπαινόβγαιναν καὶ δὲν τὸ λέγαν ἐξαιτίας της: «Δὲν πειράζει, ἀργότερα», ἔλεγαν κ' ἔβγαιναν ἔξω. Γιατὶ νὰ ρθεῖ; Τί γύρευε ἐδῶ μέσα; Ἐπειδὴ μίλησαν μιὰ στιγμή, ἔπρεπε νὰ τὸν πάρει στὸ κατόπι; Σὲ μιὰ στιγμὴ τῆς ἦρθε ἡ ἔμπνευση νὰ ὑποκριθεῖ πὼς δὲν κατάλαβε τὴ δυσαρέσκειά του. «Γειά σου, νὰ τοῦ πεῖ. Ἦρθα νὰ σὲ ἀποχαιρετήσω, φεύγω γιὰ πολὺν καιρὸ στὴν Πάτρα». Ψέματα νὰ τοῦ πεῖ πὼς φεύγει κι' ἔτσι νὰ μετανοιώσει ποὺ τῆς φέρθηκε ἄσκημα. Ἀλλὰ ἐκεῖ ἡ πόρτα ἄνοιξε καὶ μπῆκε μέσα μιὰ ὡραία γυναῖκα, μὲ τὸν κατακτητικὸ ἀέρα τῆς ἐπιτυχίας σ' ὅλη της τὴν ἐμφάνιση. Ὁ Πέτρος ἔλαμψε ὅλος. Πετάχτηκε νὰ τὴν ὑποδεχτεῖ, τῆς φίλησε τὸ χέρι, ἀφοῦ τῆς τόπιασε καὶ μὲ τὰ δυὸ τὰ δικά του, καὶ τὴν κοίταζε στὰ μάτια. Ὁ κλητήρας ἔμπαινε μὲ χαρτιά, ἀλλὰ τὸν ἔδιωξε, διατάζοντάς τον νὰ ρθεῖ ὅταν θὰ τὸν καλέσει ἐκεῖνος. Ἡ κυρία εἶπε: «Πέρασα νὰ σοῦ πῶ, Πέτρο, πὼς ἀπόψε δὲ θὰ πᾶμε ἐκεῖ ποὺ ξέρεις. Θἄναι γιὰ ἄλλοτε». Ἡ ἀπογοήτευση ζωγραφίστηκε στὸ μοῦτρο του. Ἡ κυρία τοῦ ἔδινε τὸ χέρι :

—Γειά σου, τοῦ εἶπε.

—Ὄχι, μὴ φεύγετε. Σταθεῖτε σᾶς παρακαλῶ μιὰ στιγμή. Καὶ στράφηκε στὴν Ἄννα,

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 5)

Συζητήσεις καὶ ἀπόψεις

ΕΘΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΧΑΤΖΙΝΗ

Ἡ τελευταία καμπάνια τῶν «Νεοελληνικῶν Γραμμάτων» ἀνακίνησε τὸ ζήτημα ἂν ἔχουμε Ἐθνική Τέχνη, κι' ἂν οἱ νέες συνθῆκες ποὺ δημιουργοῦνται ἀπὸ τὸν πόλεμο θὰ εὐνοήσουν τὴν πραγματοποίησή της. Ἀλλὰ τί ἐννοοῦμε τάχα, ὅταν λέμε Ἐθνική Τέχνη; Δὲν ξέρω ἄλλο ζήτημα πιὸ λεπτὸ καὶ πιὸ ἀγκαθερό .ποὺ νὰ εἶναι συνυφασμένο τόσο στενὰ μὲ τὶς πνευματικὲς καὶ καλλιτεχνικὲς ἐπιδιώξεις ἑνὸς λαοῦ· καὶ γι' αὐτό, τόσο ἐπίκαιρο πάντοτε, τόσο ἀνεξάντλητο καὶ τόσο ἐνδιαφέρον.

Ὑπάρχουν βέβαια πολλοὶ ποὺ τὸ ἀντικρύζουν πρόχειρα κι' ἐπιπόλαια, ποὺ νομίζουν πὼς εἶναι ἀρκετὸ νὰ πάρει κανεὶς θέματα τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς γιὰ νὰ κάμει τέχνη Ἐθνική. Ἔτσι, τὸ ἰδεῶδες λογοτέχνημα θὰ εἶταν τὸ φωτογραφικὸ ἠθογράφημα, καὶ οἱ ἐκθέσεις τῆς Λαϊκῆς Τέχνης θὰ εἶταν ἀρκετὲς γιὰ νὰ μᾶς παρουσιάσουν ἀριστουργήματα. Ἀλλὰ τὸ θέμα αὐτὸ καθευατὸ εἶναι ἕνας δευτερότερος παράγων. Ἀφοῦ ἕνας καλλιτέχνης μπορεῖ ἀξιόλογα νὰ κάμει τέχνη ἐθνική, χρησιμοποιῶντας τὰ πιὸ ἀλλό-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 9)

Θ. ΣΚΟΖΙΛΑ : «Πολωνὸς χωρικός», ξυλογραφία.

ΟΙ Ν_ΟΙ ΜΑΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΚΟΥΛΗΣ ΑΛΕΠΗΣ

ΤΟΥ κ. Γ. ΠΕΡΑΣΤΙΚΟΥ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΙ' Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ψηλός, ἀδύνατος, μ' εὐγενικά χαρακτηριστικά καὶ μὲ ἔκδηλη τὴ φυσιογνωμία του τὴ λακωνικὴν ἀδρότητα, ἐκεῖνο τὸ στεγνὸ ποὺ σοῦ θυμίζει τὴν ξερὴ γῆ τους καὶ τοὺς ἀπότομους βράχους τοῦ Ταϋγέτου, μὲ κάτι τὸ ἐντελῶς ζωϊκὸ — μιὰ νευρικότητα στὶς κινήσεις, ἕνα ἀδιάκοπο παιχνίδισμα τῶν ματιῶν— ἀλλὰ σύγχρονα καὶ τὸ ἀπόκοσμα, ὁ ποιητὴς τῶν «Ἑρμηκῶν Περιπάτων» νιοστράει ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, σὰν ν' ἀποφεύγει τὴ συντροφιά τους. σὰν νὰ ὑποφέρει ἀπὸ τὴν παρουσία τους. Καὶ καταφεύγει ἀκριβῶς στὶς πιὸ ἐρημικὲς γωνιές, σὰ νὰ ἐπιζητεῖ σκότιμα νὰ κρύψει τὴ μελαγχολία τῆς αἰώνια θαρύθυμης ψυχῆς του ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ὁμοίων του, ἀπὸ φόβο μήπως χλευάσουν τὴν ἰδιόρρυθμη αὐτὴ στάση του ἀντίκρυ στὴ ζωή, τὴν τόσο μυριάγγιχτη ἐὐαισθησία του, ποὺ τὸν κάνει, νέον ἄντρα ἀκόμα, νὰ ζεῖ ἀποτραβηγμένος καὶ στερούμενος, θεληματικά, ἀπὸ τὶς μικροαπολαύσεις ποὺ προσφέρει ἡ καθημερινὴ συναναστροφὴ στοὺς ἀνθρώπους.

Ἀπόκοσμος, λοιπόν, τύπος ὁ κ. Ἀλέπης. "Ἕνας ρωμαντικὸς ἄλλης ἐποχῆς, μὲ ἰδιοσυγκρασία βαθειὰ πεσιμιστική κι' ἀφάνταστα εὐπαίσθητη, ποὺ ὅμως εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ συναγελάζεται μὲ τοὺς ἀνθρώπους, νὰ πηγαίνει κάθε πρωὶ στὸ γραφεῖο του — εἶναι Εἰσηγητὴς στὸ Ὑπουργεῖο τῶν Οἰκονομικῶν — νὰ κινεῖται ἀνάμεσά μας, ὅσο κι' ἄν αὐτὸ τὸν κάνει νὰ ὑποφέρει. Γιατί, ἡ ἄκρα εὐαισθησία του, ποὺ φτάνει σχεδὸν ὥς τὴ νευροπάθεια, τὸν κάνει νὰ μὴ μπορεῖ ν' ἀνεχθεῖ τίποτα— ἀκόμα καὶ κείνους ποὺ τὸν ἀγαποῦν. Μοναδικό του καταφύγιο ἡ ποίηση καὶ τὰ ἀνειρά του, ποὺ δὲν εἶναι καθόλου μικροπρόσωπα. ἄν κρίνουμε ἀπὸ τὴν ὡς τὰ τώρα ἐνοάρκωσή τους στὰ τέσσερα βιβλία ποὺ τύπωσε κατὰ καιροὺς ὁ ποιητής.

Πιστὸς στὴ μελαγχολική καὶ ρωμαντικὴν ἰδιοσυγκρασία του, ὁ κ. Ἀλέπης, δὲν θέλησε ποτὲ νὰ ριχτεῖ σὲ μιὰ δράση φιλολογική, γιὰ τὴν ὁποία δὲν ἦταν γεννημένος. Περισσότερο, στὰ δεκαπέντε χρόνια τῆς λογοτεχνικῆς του ζωῆς. στὴ σειμνὴ κι' ἀθόρυβη δημιουργία τοῦ ἔργου του, σκεφτόνταν τὸ ἕνα πάνω στὸ ἄλλο τὰ ποιήματά του, τυπώνοντας κάθε τόσο τὰ βιβλία του, δίχως νὰ διεκδικεῖ ἰδιαίτερες δάφνες καὶ χειροκροτήματα. Τοῦ ἔφτανε ἡ εἰλικρινὴς ἐκτίμηση ἐκείνων ποὺ ἤσαν σὲ θέση νὰ κοινωνήσουν ἀπὸ τὰ μυστικὰ τῆς ψυχῆς του, τῆς τόσο τρυφερῆς καὶ πονεμένης. Ἔτσι, τόσο οἱ «Ἑρμηκοὶ Περίπατοι» — ἡ πρώτη του συλλογὴ — ὅσο καὶ ἡ περαιτέρω «Ἥτε προφοῦντες», καθὼς καὶ ἡ μετάφραση τῆς «Μήδειας» ποὺ φιλοτέχνησε κ' ἡ «Ἀρμενικὴ Μοῦσα», ἡ ἐξόχη αὐτὴ ἀνθολογία Ἀρμενίων ποιητῶν, ποὺ σημείωσε δυὸ ἐκδόσεις καὶ ἀπέσπασε τὸν γενικὸν ἔπαινο, ἐκτιμήθηκαν ἐπάξια ἀπὸ τὴν πιὸ ἐκλεκτὴ μερίδα τοῦ κοινοῦ καὶ τὸν πνευματικὸν κόσμο τῆς ἀνθρώπων καὶ χάρισαν στὸν δημιουργὸ τους μιὰν ἀπίζηλη θέση μέσα στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία. ποὺ ὁ ἴδιος δὲν τὴν ἐπιζήτησε καθόλου, μὰ ποὺ τὴν ἀξίζει ὅσο λίγοι ἀπὸ τοὺς συναδέλφους του.

Σεινὸς στὶς ἐκδηλώσεις του. ἀποτοαβηγμένος καθὼς εἶναι σχεδὸν ἀπὸ τὴ φιλολογικὴ ζωή, ὁ ποιητὴς δὲν μοῦ ἔδωσε τὴν εὐκαιρία καὶ τὴν εὐχαίστηση νὰ τὸν συναντήσω πολλὲς φορές, γιὰ νὰ συνομιλήσω μαζί του. Πρωτήτερα, ἀνήκοντας στὴ φιλολογικὴ συντυοιὰ τῆς Καλλιθέας, γιὰ τὴν ὁποία ἔχει νίνει λόγος ἀπανεληλιμένα ἀπὸ τοῦτες τὶς στῆλες, ἔκανε ἀρκετὰ συχνὰ τὴν ἐμφάνισή του ἀνάμεσά μας. τελευταῖα ὅμως ἡ ἐοπιική του ζωὴ τὸν τράβηξεν ἐντελῶς κι' ἔτσι ἀναγκάζομαι νὰ τὸν ἐπισκεφτῶ ἐνα βραδάκι στὸ σπίτι του, γιὰ νὰ τοῦ πάρω τὸ ἑπορτραΐτο». Καί, καθισμένος στὸ γραφεῖο του, περιτριγυρισμένος ἀπὸ ἀγαπημένα θ·βλία καὶ πολύτιμα ἐνθόμια, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα πρωτεύουσα θέση ἔχει ἕνα ὡραῖο δίπλωμα χαρισμένο ἀπὸ τὴν Ἀρμενικὴ Παροικία, γιὰ τὴ μετάφραση τῆς «Ἀρμενικῆς Μούσας». ἀρχίζω κανονικὰ τὴν ἀνάκρισή μου.

ΜΙΑ ΨΥΧΗ ΔΕΙΛΗ ΚΙ' ΕΥΚΟΛΟΣΥΓΚΙΝΗΤΗ

—Ποῦ γεννηθήκατε καὶ πότε; τὸν ρωτῶ.

—Γεννήθηκα στὴν Ἀρεόπολη τῆς Λακωνίας, στὰ 1903, μοῦ λέει.

—Καὶ ποῦ περάσατε τὰ παιδικά σας χρόνια;

—Τὰ παιδικά μου χρόνια, ὥς τὰ πρῶτα τῆς ἐφηβείας, τὰ πέρασα στὸ Γύθειο, τὴν ξακουστὴ πολιτεία τῶν Ἐλευθερολακώνων, ποὺ χτισμένη ἀμφιθεατρικὰ στὰ πόδια ἑνὸς θυμαροφύτευτου βουνοῦ, ἁπλώνει τὰ ὁλάσπρα μπράτσα τῆς προκυμαίας της στὴν ἀπεραντοσύνη τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου. Ἀπέναντι, συγκοινωνώντας μὲ τὴν πόλη μ' ἕναν μικρὸ πρόμαλο, βρίσκεται ἡ νῆσος Κοανάη, τὸ πρῶτο καταφύγιο τοῦ Πάρη καὶ τῆς Ἑλένης κι' ὁ ρωμαντικὸς περίπατος τῶν Γυθειατῶν. Ἐκεῖ κι' ἐγὼ ἔκαμα τοὺς πρώτους ἐρημικούς μου περιπάτους. ποὺ κυοφόρησαν ἴσως τὴ μεταγενέστερη διώνυμη ποιητική μου συλλογή. Ἀπὸ παιδάκι, στάθηκα μιὰ ψυχὴ δειλή, εὐκολοσυγκίνητη καὶ μαραζιάρα. Τί περίεργο πρᾶνια! Δὲ θυμοῦμαι ποτὲς, στὴν ὁποιαδήποτε ἐναντιότητα τῆς μικρῆς μου ζωῆς, νὰ σοβαλα Ἐσὼ καὶ τὴν ἐλάχιστην ἀντίδοσαη. Διπλωνόμουν στὴν ἐνκαστέρηση καὶ τὴν περισυλλογὴ ἀδιαμαρτύρητα.

Ὁ ποιητὴς μισοχαμογελάει. σὰν κάτι νὰ θυμᾶται. Τοῦ ἀπευθύνω τὴν ἐρώτησι:

—Δὲ θυμᾶστε τίποτα χαρακτηριστικὸ τῆς ὑποταγῆς αὐτῆς. καμμιὰν ἱστοριούλα;

—Ὦ! βέβαια. Κάτι τέτοιο μοῦσεται στὸ νοῦ. πού, κατὰ ἕναν τρόπο. ἴσως διανοάπει τὴν ψυγοσύνθεσή μου. Λοιπόν. ἀκοῦστε. Μιὰ χαοιτωμένη κυρία ἀπὸ τὴ Σπάρτη. θέλοντας νὰ ξεπληνώσει τὴ φιλοξενία ποὺ τῆς εἶνε ποοσφέρει τὸ σπίτι μου, γιὰ νὰ πάοει τὰ μπάνια της. μᾶς ἔστειλε μεγάλα δῶρα. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὸ δικό μου ἦταν περίφημο. "Ἕνας φελουβέλιος Νοπολιτάνικος κοῦκος. "Ἕνα παστέλι μαῦρο. ἕνα γκρενὰ καὶ στὴ μέση μιὰ μενάλη μεταξωτὴ φοῦντα μαῦοη καὶ γκοοὶ κι' κυῆτή. "Ε. λοιπόν! Ὁ κοῦκος αὐτὸς εἶχε μανέψει κυριολεκτικὰ τὴ γειτονιὰ μου φωνή. σὲ σημεῖο ποὺ κι' ὅταν ἔπεφτα νὰ κοιιιηθῶ τὸν κοεμοῦσα ἀντίκρυ μου γιὰ νὰ τὸν θλέπω. Ὡστόσο. ὁ κοῦκος αὐτὸς μοῦ σκαρωσε ποοστές. δυυλεειὲς μὲ ποοῦτες. ὅπως. ἄλλωστε. ἦταν κι' ὁ ἴδιος. Τὰ ποωτινὰ ποὺ μαζευόμασταε στὸ ποωὶ ὁλιν τοῦ σκολειοῦ. ὅς ποὺ νὰ μποῦμε. εἶναι ζήτημα ἄν ἔμενε δευτεοὸλεπτο στὸ κεφάλι μου. Εἶχε νίνει ὁ στόκος μερικῶν ἀπ' τοὺς πιὸ ζωηροὺς καὶ τοὺς πιὸ ἀνάγνωνους. φυλκὰ. συμμαθητές μου. μοῦ τὸν ἄρπαζαν διασκῶς καὶ μοῦ τὸν πετοῦσαν σὲ ἄφερα... Κοπέλλω δὲ φαντάζομαι ἄλλο νὰ ἐδειοοπάθησε περισσότερο. Κι' ἐγὼ τὴ φαντάζεστε πὼς ἔκανα: Τίποτα! Καθόμουνα μόνο. ἀφοῦ ξαναγύοιζε στὴν κατοχή μου. κάτω ἀπ' τὴ μεγάλη συκιὰ τοῦ σπιτιοῦ κι' ἔκλαιγα. "Ἐκλαιγα σ.ωπηλὰ κι' ὁπομονετικὰ τρίβοντας μὲ τὰ μικοὰ μου δάντυλα μιὰ τὸν κοῦκο. γιὰ νὰ τὸν καθαρίσω ἀπ' τὰ γύματα ποδγε μαζέψει. μιὰ τὰ μάτια μου. γιὰ νὰ σκουπίζω τὰ δάκρυα. Καί, τὸ σπουδαιότεοο, ποτὲς δὲν ἀνάφερα στὸ δάσκαλο τοὺς μικοοὺς μου τυράννους. Ὡστόσο, μιὰ φορά, τὸ ἀποφάσισα. Θὰ μαρτυοοῦσε μαλιστα ἕναν ποὺ κατὰ δόθος δὲν ἦταν καικὸ παιδί. μὰ ποὺ κοντὰ στοὺς ἄλλους, ξεθαρρεύσαν κι' ἔκανε κι' αὐτὸς τὰ ἴδια. Σ' ἕνα διάλειμμα. λοιπόν. τράβηξα γραμμὴ νιὰ τὸ Γρεφεῖο. ὅταν ξαφνικὰ ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα. στάθηκα καὶ συλλογιόμουν. Εἶχα θυμηθεῖ πὼς ὁ Πελοπίδας. γιατί «ὅλλε ἦταν ὁ ιιικρὸς ἔνογος. ἕνα ροδονόκκινο παιδί μὲ ποασινοπὰ παοάξενα ιιάτια. μιὰ ἄλλη φορά. ποὺ ἕνας ἄλλος μ' ἔοριξε στὴ θάλασσα κ' ἔνιγκ ἕνα χτυπήσει τὸ γόνα μου. κάθησε δίπλα μου μ' ἀγάπη. πέρασε τὸ μπράσο του γύοω ἀπὸ λαιιὸ μου. καὶ μοῦ σκούπιζε μὲ τὸ μανηλὶ τὸ αἷμα. Στὴ θύμησι αὐτή, ἀναρίγησα γλυκὰ κ' ὁ κόδος ἐρίχτηκε. Ἐτοιιαζόμουνα κιόλας νὰ φόνω. ὅταν. ἄξαφνα. νὰ σου ὁ δάσκαλος.

»—"Ε, 'Ἀλεπάκο, γιατὶ εἶσαι κλαμένος;

»—"Ἔχασα τὴν πλάκα μου, Κύριε, κι' ἤθελα νὰ δῶ μήπος τὴν ἔφεραν στὸ γραφεῖο. ἀποκριθήκαι μὲ ἀμηχανία, γιομάτος τρόμο μὴν φάξει ἡ σάκκα μου καὶ μοῦ τὴ βρεῖ.

»Δὲ θυμοῦμαι τὶ ἀκριβῶς μοῦπε. Θυμοῦμαι ὅμως, πὼς τὸ μεσημέρι γύριζα στὸ σπίτι χαρούμενος ποὺ δὲν εἶπα τίποτα. Τὴν ἄλλη μέρα εἶχα ξεχάσει ὅλα αὐτὰ τὰ θάσανα καὶ τὰ δικά μου καὶ τοῦ κούκου, καὶ μόνο μιὰ ἀπορία μοῦμενε: Πρῶτα, γιατὶ ὁ Πελοπίδας, ποὺ ζωγράφιζε ὡραῖα καράβια, ἤθελε νὰ μοῦ χαλάσει τὸν ὡραῖο μου κούκο, κι' ἔπειτα γιατὶ ὁ πατέρας μου, ὅταν ἡ μητέρα διηγήθηκε τὸ θράδι τὸ περιστατικό, σηκώνοντας τὰ μάτια οοδαρά, εἶπε στὸ μεγαλείτερο ἀδερφό μου:

ΑΣΠΡΑ ΖΟΥΜΠΟΥΛΙΑ

—

"Ἀσπρα Ζουμπούλια, εὐφραντική γλύκα στὴ βάλια κοὶ σὶ νοῦ,
κοὶ κάποιο ἄλλοῦ σὰς χάρηκα κοὶ κάποιο ἄλλοῦ σὰς εἶδα
(Χόρευον οἱ ἀοῦοι σὶ γιοὶ ὁ μὶ ἑνὸς γινιοῦιοῦ δοξοοεοιοῦ,
Τὰ ἑνόρια ἡ λιρεοκόοεβ κὶ ἡ ἀρεάτη κοραοεῖδα)

Καὶ κάποιο ἄλλοῦ. Μὰ ἴσως ἐκεῖ βρῆκε κοὶ νὰ σὰς ἀστρεψοῦ
Δὶ δόκρεκε τὰ ἐγόλλα σὰς γίνουντοι εὐθὺς μαχαίρια
(Κὶ ὄρως ἔτοι ἔνοι. Μοῦαχα κοὶ γέοιν βοοοκεῖο πεοιοεοὸ
κὶ μιὰ κοοδέλλα κοὶ ἑδένε ζωνηρεκὰ δυὸ χέρια)

Κούλης Ἀλέπης

»—Αὐτός, σίγουρα, θὰ γίνει πολὺ χαζὸς κι' ὄχι γνήσιος Μανιάτης.

Κι' ἄλλο τίποτα δὲν εἶπε. Ἔφυγε ἀμίλητος κι' ἀφοῦ, φυλάω ἀκόμα ἕνα κομμάτι.

Η ΠΙΚΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΤΟΥ

—Πότε πρωτογράψατε καὶ τί;

—Ἀπὸ πολὺ μικρὸς δοκίμαζα νὰ ἐκδηλώνομαι σὲ στίχους. "Ἐπειτα, ἐμεῖς οἱ Λάκωνες, μπορεῖ νὰ πεῖ κανείς, ἔχομε μιὰ ξεχωριστὴν ἔξοικείωση μὲ τὴν πλοκὴ τῶν στίχων. Τὰ περίφημα Μανιάτικα Μοιρολόγια δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο, παρὰ δημιουργήματα τοῦ λαοῦ, ὁλόκληρα τοσχέδια, ποὺ τὰ ὀπαγόρευσε στὶς ἀνάλογες περιστάσεις ὁ θαθὺς καημὸς κ' ἡ ἀνάγκη τῆς λύτρωσης καὶ καμμιὰ φιλοδοξία ἡ ξεχωριστὴ καλλιέργεια. "Ετσι κι' ἐμένα τὸ πρῶτο μου ποίημα στάθηκε ἕνα πολύστιχο ἐλεγεῖο γιὰ μιὰ ἀδερφοδίλα μου ποὺ χάσαμε πάνω στὰ δεκαεφτά της χρόνια. Γιατὶ δὲ σᾶς εἶπα καὶ τοῦτο: Ἔγὼ, δυστυχῶς, μόνο τὰ δέκα χρόνια τῆς πρώτης παιδικῆς μου ζωῆς ἦταν ἡ παιδική μας ἡλικία εἶν' ἡ θάση τοῦ χαρακτῆρα μας. Αὐτὴ μᾶς κυθερνᾶ. Ἡ ψυχὴ ποὺ μάζεψε τὰ φτερά της προτοῦ ἀκόμα τ' ἀνοίξει στὸ φῶς καὶ στὴ χαρὰ, ποὺ δὲν ἠξανοποίησε τοὺς ἔοτω καὶ μικροὺς πόθους της, ποτὲς δὲ θὰ εὐχαριστηθεῖ πλέρια, πάντα θὰ διατηρεῖ μιὰ πικρία. Σ' ἐμένα, τουλάχιστο, ἔτσι γίνηκε.

—Ποιὲς ὧρες προτιμᾶτε νὰ γράφετε;

—Δὲν ἔχω προτίμηση. Γράφω ὁποια ὧρα τύχει κι' ὅπου καὶ νὰ βρίσκομαι. "Αλλωστε, μ' ἐμένα συμβαίνει καὶ τοῦτο: Πλέκω καὶ ζῶ τὸ ποίημα στὸ μυαλό μου, ὥς τὶς πιὸ μικρὲς του λεπτομέρειες, ἔτσι, ποὺ, ὅταν πιὰ τὸ ρίχνω στὸ χαρτί, εἶναι σὰ νὰ τὸ ἀντιγράφω.

—"Ἐχετε ἀνέκδοτην ἐργασία;

—Βέβαια. Ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ σειρὰ νεώτερα ποιήματα καὶ κάποιες μελέτες ποὺ δὲ σκέπτομαι νὰ ἐμφανίσω πολὺ σύντομα, ἔχω ἕτοιμη γιὰ τύπωμα μιὰ μετάφρασή μου τῆς «Ἠλέκτρας» τοῦ Εὐριπίδη, ποὺ μερικὰ χρόνια τῆς δημοσιεύτηκαν στὴν «Πνευματικὴ Ζωή» καὶ σὲ προηγούμενο ἔ

ΣΤΟΡΙΑ

(ΒΙΒΛΙΟ 8ο)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ

λληνικά, δείχνονταν πρόθυμοι νά κιμάσουν μήπως τά συλλάβουν. τ' τούς ἐπιτεθοῦν ὅμως κατά μέπο, δὲν τό ἐβρισκαν σωστό γιά ν ἐξῆς αἰτία: μήπως οἱ "Ελληνες βλέποντάς τους νά ἐπιτίθενται βάλουν στό φευγιό καί τούς ξεγουν, τάχα, μὲ τό σκοτάδι πού τ πέσει· καί, κατά τὸ λέγειν τους ν ἔπρεπε νά ξεφύγει ζωντανὸς τε μισός.

7. Γιά νά πετύχουν λοιπὸν τὸ ὁπό τους, νά τί σκαρφίστηκαν οἱ ρσες. Ἐχώρισαν διακόσια καία ἀπὸ τὸ στόλο τους καὶ τὰ ιλαν ἔξω ἀπὸ τὴ Σκιάθο γιά κάμουν τὸ γῦρο τῆς Εὐβοιας ὶς νά γίνουν ἀντιλιπτά στοὺς ροὺς καὶ νά προχωρήσουν ἴσαν τὸν Εὔριπο (11) ἀπὸ τὸν Καφη- (12) καὶ τὴ Γεραιστό (13). Ἔθὰ τοὺς ἔβαναν στὴ μέση, ἀπὸ μιὰ μεριὰ ὅσοι θὰ χρόνταν ἀπὸ καὶ θὰ τοὺς ἐκλειναν τὸ δρόμο τὰ πίσω, ἀπὸ τὴν ἄλλη δθὰ τοὺς χτυποῦσαν κατὰ μέτωπο. Ἀφοῦ ἀποφάσισαν αὐτά, ἔστειστὸν προορισμό τους τὰ πλοῖα διαλέξαν, χωρὶς νὰ ἔχουν οἱ στὸ μυαλό τους νὰ ἐπιτεθοῦν ς "Ελληνες ἐκείνη τὴν ἡμέρα καὶ πρὶν τοὺς ἔρθει σινιάλο τὰ πλοῖα ποὺ ἀναχώρησαν, εἶχαν φτάσει. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ α τάστειλαν ἐκεῖ καὶ τ' ἄλλα ἐμειναν στοὺς Ἀφέτες βάλθηνὰ τὰ μετροῦν.

Τὸν καιρὸ ποὺ αὐτοὶ μετροῦν τὰ πλοῖα (ἐπειδὴ εἶταν στὸ τὸ πέδὸ τους κάποιος Σκυλλίας ἢ Σκιώνη (14) βουτηχτὴς ἀπ' καλύτερους ἐκείνου τοῦ καιποὺ στὸ ναυάγιο γύρω ἀπὸ τὸ ιο (15) γλύτωσε πολλοὺς ἀπὸ θησαυροὺς τῶν Περσῶν καὶ τησε κι ὁ ἴδιος πολλά), αὐτὸς ὐλλίας εἶχε στὸ νοῦ του ἀπὸ τερα ν' αὐτομολήσει πρὸς Ἕλληνες, μὰ δὲν τοῦ εἶχε δοτότε εὐκαιρία. Καὶ μὲ ποιὸν ἔφτασε ἀπὸ κεῖ στοὺς "Ελ- δὲ μπορῶ νὰ τὸ πῶ μὲ ἀ- μένω κατάπληκτος μάλιν τὰ λεγόμενα εἶναι ἀληθιν δηλαδὴ πὼς βούτηξε στὴ σα ἀπ' τοὺς Ἀφέτες καὶ δὲ ε στὴν ἐπιφάνεια παρὰ μοσταν ἔφτασε στὸ Ἀρτεμίσιο, οντας μὲς στὸ νερὸ ἀγδόντα (16) περίπου. Διηγοῦνται λα θρυλικὰ γι' αὐτὸν τὸν ἄν- , κάμποσα ὅμως ἀπὸ τοῦτα λήθεια. Σχετικὰ ὅμως μὲ τὸ ος ἐκεῖνο, ἄς γίνει πιστευτὴ ἡ γνώμη μου πὼς πῆγε στὸ Ἀρτεμίσιο μὲ πλοῖο. Καὶ φτάνοντας ἐκεῖ εἰδοποίησε τοὺς στρατηγοὺς γιὰ τὸ πῶς εἶχε γίνει τὸ ναυάγιο καθὼς καὶ γιὰ τὰ πλοῖα ποὺ ἔκαναν τὸ γῦρο τῆς Εὐβοίας.

9. Οἱ "Ελληνες, σὰν ἄκουσαν αὐτά, ἔκαμαν συμβούλιο ἀναμεταξύ τους. Κι' ἀφοῦ εἶπανε πολλά, ὑπερίσχυσε ἡ γνώμη νὰ μείνουν καὶ νὰ νυχτωθοῦν στὸ ἴδιο μέρος ἐκείνη τὴν ἡμέρα, μὲ τὸ πέρασμα ὅμως τοῦ μεσονυχτιοῦ νὰ τραβῆξουν καὶ ν' ἀνταμώσουν τὰ πλοῖα ποὺ περιπλέανε τὴν Εὐβοια. Ὕστερα, ἐπειδὴ κανένας δὲν ἐρχόταν καταπάνω τους, ἀφοῦ φύλαξαν ὧς ἀργὰ τὸ δειλινό, ἐξακολούθησαν νὰ πλέον ἐνάντια στοὺς βαρβάρους, θέλοντας νὰ τοὺς προκαλέσουνε σὲ μάχη.

10. Βλέποντάς τους οἱ στρατιῶτες τοῦ Ξέρξη καὶ οἱ στρατηγοί του νὰ πλέουν μὲ λίγα καράβια, τοὺς πέρασαν γιὰ παλαβοὺς κι ἔβαλαν τὰ πλοῖα τους μπροστά, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς εὐκολα θὰ τοὺς αἰχμαλωτίζαν· κι εἶχανε δίκιο νὰ τὸ ἐλπίζουν αὐτό, ἐπειδὴ ἔβλεπαν πως τὰ καράβια τῶν "Ελλήνων εἶταν λιγοστά, ἐνῶ τὰ δικά τους καὶ πολὺ περισσότερα εἶταν καὶ καλύτερα ἔπλεαν. Μ' αὐτὴ τὴν πεποίθηση λοιπὸν ἐπιχειροῦσαν νὰ τοὺς περικυκλώσουν. Κι ὅσοι ἀπὸ τοὺς "Ιωνες (17) εἶχανε συμπάθεια πρὸς τοὺς "Ελληνες ἀκολουθοῦσαν ἀθελά τους τὴν ἐκστρατεία καὶ στενοχωριοῦνταν ὑπερβολικὰ βλέποντάς τους νὰ ἔχουν περιζωστεῖ καὶ ξέροντας πὼς κανένας ἀπ' αὐτοὺς δὲ θὰ ξεφύγει· τόσο ἀσήμαντη τοὺς φαινόταν ἡ δύναμη τῶν 'Ελλήνων. "Οσοι ὅμως εὐχαριστιοῦνταν ἀπὸ τὴν κατάσταση αὐτὴ συναγωνίζονταν ποιὸς θὰ αἰχμαλωτίσει πρῶτος καράβι ἀττικὸ καὶ θὰ πόρει ρεγαλο ἀπὸ τὸ βασιλιὰ γιατὶ εἶχαν βγάλει δνομα μεγάλο στὸ στρατόπεδό τους οἱ Ἀθηναῖοι.

11. "Οταν ἐδόθηκε τὸ πρόσταγμα στοὺς "Ελληνες, πρῶτα γύρισαν τὶς πλῶρες τους πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ συγκέντρωσαν τὶς πρύμνες τους στὴ μέση. Μὲ τὸ δεύτερο πρόσταγμα ριχτῆκανε στὴ μάχη, ἀν καὶ τοὺς εἶχαν περιορίσει σὲ χῶρο μικρὸ κι' ἀπὸ κοντά. Στὴ ναυμαχία ἐκείνη πιάσανε τριάντα πλοῖα τῶν βαρβάρων, καθὼς καὶ τὸ Φιλάονα, τὸ γιὸ τοῦ Χέρση, ἀδερφὸ τοῦ βασιλιὰ τῶν Σαλαμίνιων (18) Γόργυο, ποὺ εἶταν ἄντρας διαλεχτὸς μὲς στὸ τρατόπεδο. Πρῶτος ἀπ' τοὺς "Ελληνες τράσκωσε πλοῖο ἐχθρικὸ ἕνας Ἀθηναῖος, ὁ Λυκομήδης ὁ γιὸς τοῦ Αἰσχραίου, κι αὐτὸς ἐπῆρε τὸ ἀριστεῖο. Κι ἐνῶ ἀγωνίζονταν στὴ ναυμαχία αὐτὴ μὲ ἀμφίρροπη ἐπιτυχία, ἦρθε ἡ νύχτα καὶ τοὺς χώρισε. Οἱ "Ελληνες γύρισαν τότε στὸ Ἀρτεμίσιο κι οἱ βάρβαροι στοὺς Ἀφέτες, ἀφοῦ ὁ ἀγώνας βγῆκε πολὺ διαφορετικὸς ἀπὸ τὶς προσδοκίες τους. Σ' αὐτὴ τὴ ναυμαχία ἀπὸ τοὺς "Ελληνες ποὺ εἶταν ἀντάμα μὲ τὸ βασιλιὰ μονάχα ὁ Ἀντίδωρος ἀπὸ τὴ Λῆμνο αὐτομόλησε στοὺς Ἀθηναίους κι οἱ Ἀθηναῖοι γι' αὐτὴ του τὴν πράξη τοῦ παραχώρησαν ἕναν τόπο στὴ Σαλαμίνα.

12. Ἄμα νύχτωσε — κι εἶτανε τότε μέσα τοῦ καλοκαιριοῦ — ἔπεσε νερὸ μὲ τὸ τουλούμι ὅλη τὴ νύχτα μὲ βροντὲς δυνατὲς ἀπὸ τὴ μέρος τοῦ Πηλίου. Οἱ νεκροὶ καὶ τὰ ναυάγια σέρνονταν ἐξω πρὸς τοὺς Ἀφέτες, μπλέκονταν οἱ πλῶρες καὶ χτυποῦσαν στὶς ἄκρες τῶν κουπιῶν. Οἱ στρατιῶτες ποὺ ἄκουγαν αὐτὸ τὸ κακό, κυριευτῆκαν ἀπὸ φόβο ,θαρώντας πὼς θ' ἀφανιστοῦν ὁλότελα ἀπὸ τὰ δεινὰ ποὺ τοὺς εἶχανε βρεῖ γιατὶ πρὶν πάρουν ἀνάσα ἀπ' τὸ ναυάγιο κι ἀπ' τὴν τρικυμία ποὺ τοὺς πλάκωσε γύρω στὸ Πήλιο, ἐπακολούθησε ναυμαχία μεγάλη κι ὕστερ' ἀπ' τὴ ναυμαχία ἀκράτητη βροχὴ καὶ κατεβασιὲς ουρητικές, ποὺ κυλοῦσαν πρὸς τὴ θάλασσα.

13. Ἔτσι πέρασε γι' αὐτοὺς ἐκείνη ἡ νύχτα. Μὰ καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ποὺ στάθηκαν νὰ κάνουν τὸ γῦρο τῆς Εὐβοιας εἶτανε πολὺ πιὸ ἀνάπαυση, γιὰ τὸ λόγο ποὺ τοὺς βρῆκε στὸ πέλαγος καὶ τὸ ἴδιο τους στάθηκε ὁλέθριο. Καθὼς ἐπλεαν δηλαδὴ καὶ περνοῦσαν κοντὰ ἀπ' τὰ Κοίλα(19) τῆς Εὐβοίας, τοὺς ἔπιασε ἡ ἀνεμοζάλη καὶ τὸ νεροπόντι. Σπρώχνονταν ἀπ' τὸν ἀγέρα καὶ μὴν ξέροντας ποῦ νὰ πᾶν, ἔπεφταν ἀπάνω στοὺς βράχους. Κι' ὅλα τοῦτα γίνηκαν ἀπὸ Θεοῦ, γιὰ ν' ἀποχτήσει ὁ ἑλληνικὸς στόλος Ἰοσπαλία μὲ τὸν περσικὸ καὶ νὰ μὴν εἶναι πολὺ μεγαλύτερος ὁ δεύτερος.

14. Αὐτοὶ λοιπὸν ἔτσι χαλάστηκαν κοντὰ στὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίας. Οἱ βάρβαροι ποὺ ἔμειναν στοὺς Ἀφέτες, ἀφοῦ τὸ φώτισε χαρούμενους ἡ νέα μέρα, κρατοῦσαν τὰ πλοῖα τους ἀκίνητα καὶ περιρίζονταν μέσα στὴν κακοτυχία τους, νὰ κάβουνται ἤσυχοι γιὰ τὴν ὥρα. Στοὺς "Ελληνες ἐξάλλου ἤρθαν βοήθεια πενηντατρεῖς τριήρεις ἀττικές. Αὐτὲς τοὺς ἔβωσαν κουράγιο μὲ τὸν ἔρχομό τους καθὼς καὶ μὲ τὴν πολὺ λάθοινε πὼς ὅσοι ἀπ' τοὺς βαρβάρους περιπλέανε τὴν Εὐβοια ἀφανίστηκαν ἀπ' τὴν κακοκαιρία. Πλέοντας παραφύλαξαν τὴν ἴδια ὥρα κι ἔπεσαν κατοπάνου στὰ καράβια τῶν Κιλίκων, ποὺ τὰ ἐξολόθρεψαν. Κι ἄμα πῆρε τὸ σκοτάδι, γυρίσανε πίσω στὸ Ἀρτεμίσιο.

(Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ)

κε, ...γκαν αναγκη· γιατί, ἀφοῦ ἐκεινο ποὺ εἶχαν μάθει ἀπὸ προδιώχτηκαν οἱ Πέρσες, ἄρχισαν κιότερα, πὼς στὸ Ἀρτεμίσιο δηλαλας νὰ διαφιλονικοῦν τὴν ἐξουσία δὴ ἀγλυροβολοῦσαν λίγα καράβια

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ Α. Ε.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΜΗΜΑ – ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ–ΒΙΒΛΙΟΓΡ. ΤΜ. ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΒΑΣ. ΛΑΜΠΡΙΝΑΚΗ: Γενικοὶ Ἀρχαὶ Δημοσίου Λογιστικοῦ, 8ον, σελ. 280 Δρχ. 150.—
ΣΠ. ΜΙΝΩΤΟΥ: Στὸ ἠησὶ τὼν Φαιάκων, τεῦχος Β', σ.64 » 30.—
Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ: Σπίθες στὴ στάχτη, ποιήματα, 16ον, σ.222 » 25.—
ΣΤ. ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΟΥ: Μελέτα, Λόγοι, Διαλέξεις 8ον, σε. 444 » 200.—
Π. Ε. ΣΕΓΙΤΣΑ: Κωπήρη καὶ ἰστιοφόρα πλοῖα 8ον, σελ. 279 » 200.—
ΑΡ. ΠΑΛΛΑ: Λύσεις μεγάλης συλλογῆς ἀσκήσεων γεωμετρίας. Ἐπίπεδοι καὶ στερεές, μερ. Α', 8ον, σελ. 352 » 240.—
ΚΑΡ. ΖΙΔ: Ἀρχαὶ Πολιτικῆς Οἰκονομίας, τόμ. Β', μετάφρ. Θ. Παπακωνσταντίνου, 8ον σελ. 159 » 85.—
Κ. ΚΑΤΣΑΡΑ: Ψυχικὴ καὶ κοινωνικὴ ὑγιεινή (σύγχρονα προβλήματα), 8ον, σελ. 239 » 75.—
ΣΤ. ΤΣΙΝΤΖΟΥ: Ἡ ἀγοραασμένη, διήγημα, 8ον, σελ. 86 » 25.—
ΣΤ. ΤΣΙΝΤΖΟΥ: Καμπαρέ, ρεαλιστικὸ δράμα, 8ον, σ.80 15.—

ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Προμηθευθῆτε ὅλα τὰ ΕΛΛΗΝΙΚΑ καὶ ΞΕΝΑ Σχολικὰ βιβλία ἀπὸ τὸ Βιβλιοπωλεῖο μας.

ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ζητήσατε τὸν ΓΕΝΙΚΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ – 1940 καὶ τὸ Α' συμπλήρωμα αὐτοῦ. Ἀπαραίτητον βοήθημα τοῦ βιβλιοφίλου.

Ἀναλαμβάνομεν τὸν καταρτισμὸν Βιβλιοθηκῶν ὀπῶ τοὺς καλυτέρους ὅρους.

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Συνεχὴς παραλαβὴ παντὸς νεοεκδιδομένου Ἀμερικανικοῦ καὶ Γερμανικοῦ βιβλίου. Πλουσία συλλογὴ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ – ΤΕΧΝΙΚΩΝ – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ – ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ κλπ. βιβλίων εἰς ὅλας τὰς γλώσσας.

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

(1) Ὁ συγγραφέας συνεχίζει τὴ διήγηση ποὺ ἄρχισε μὲσ' τὸ προηγούμενο βιβλίο, κεφάλαιο 177. Ἐκεῖ μᾶς ἀνάφερε πὼς οἱ "Ελληνες εἶχαν στείλει ἀγγελιοφόρο πλοῖα στὸ Ἀρτεμίσιο, γιὰ νὰ ἐμπιστεύσουν τυχὸν ἀπόβαση τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ποὺ θὰ χτυποῦσε ἀπὸ τὶς πλάτες τοὺς ἀγωνιστὲς τῶν Θερμοπυλῶν.

(2) Οἱ κάτοικοι τῶν Στύρων, ἀρχαίας πολίχνης στὰ νότια τῆς Εὐβοίας. ἀπέναντι τοῦ Μαραθῶνα.

(3) Ἡ "πεντηρόκορος" εἶταν μακροσοῦ σκάφος τῶν ἀρχαίων, χωρὶς κατάστρωμα, μὲ εἰκοσιπέντε θέσεις κωπηλατῶν ἀπὸ τὴν κάθε πλευρά του.

(4) Ἔτσι λέγουνταν οἱ ἀνατολικοὶ Λοκροί, ἀπὸ τὴν προτεύουσά τους τὴν Ὀπόντα. Λέγουνταν ἀλλιῶς Ὀπίοι καὶ Ἐπικνημιδίοι (ἡ Ἐπικνημίδιοι) πρὸς διάκριση ἀπὸ τοὺς «Ὀζόλας» Λοκροὺς ποὺ τοὺς χώριζε ὁ Παρνασσὸς ἀπὸ τοὺς πρώτους.

(5). Ἀχροτήριο τῆς Εὐβοίας κοντὰ στὸ σημερινὸ Ξηροχώρι, ποὺ ἔλαβε τ' ὄνομά του ἀπὸ τὸν ἐκεῖ ἀρχαῖο ναὸ τῆς "Αρταμης. Ὁ στόλος τῶν Ἑλλήνων ποὺ εἶχε συγκεντρωθεῖ ἐκεῖ ἀναχώρησε σὲ 60 χιλιάδες ἄντρες. Ὁ Ἡρόδοτος περιγράφει τὴ θέση τοῦ ἀχροτηρίου στὸ προηγούμενο βιβλίο, κεφ. 176.

(6) Ὁ ἀρχιναύαρχος τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου ποὺ φτιάχθηκε ἀργότερα στὴ ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας. Καταγόταν ἀπὸ εὐγενεῖς, ἀλλὰ εἶταν ὀξύθυμος καὶ δὲν εἶχε πρωτοβουλία, ἀφίνοντας πολλὲς φορὲς νὰ παρατηρεῖται ἀπὸ τὴν ἐπίμονη θέλγοση τῶν ἄλλων.

(7) Ὁ Πιθοκάνης εἶταν ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων στὴ νικηφόρα μάχη τῶν Πλαταιῶν (τὸ 479 π. Χ.) Ὅταν ὅμως ἀργότερα κυρίεψε ὁλόκληρο τὸ σιμμαχικὸ στόλιο τὸ Βυζάντιο, ποὺ κατοχύρανε τότε ἀπὸ τοὺς Πέρσες, καὶ ἀγοῦ ἔπεσαν στὰ χέρια του ἀμέτρητοι θησαυροί, ὁ Πιθοκάνης θαμπώθηκε ἀπὸ τὴν περσικὴ πολυτέλεια καὶ ἀρχισε νὰ ζεῖ καθὼς οἱ ἀντίπαλοί του. "Ηρθε μάλιστα καὶ σὲ συνεννόηση μὲ τὸν Ξέρξη, προτείνοντάς του νὰ τοῦ ὑποδουλώσει τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸν ὅρο νὰ γίνει γαμπρός του. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶταν ν' ἀνακληθεῖ στὴ Σπάρτη καὶ ν' ἀποχωρήσει, ἀλλὰ ἐκεῖνη τὴ φορὰ κατόρθωσε νὰ ἐγκυ ἀθωωθεῖ. Ἐπειδὴ ὅμως θέλησε νὰ ἐπαναλάβει τὴ δοκιμὴ ἀφοῦ τὸν ἀνακάλεσαν ξανὰ καὶ ἔτσι ὁ τρομαιοῦχος στρατηγὸς βρῆκε ἄδοξο θάνατο στὸ τέμενος τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς, ὅπου πέθανε ἀπ' τὴν πείνα, τὸ ἔτος 467.

8. Μερικοὶ τοποθετοῦν τὸ μέρος στὸ σημερινὸ Ἐρίκοσι, ἄλλοι στὸν ὅρμο τῶν Καλῶν Νερῶν. Φαίνεται ὅμως πὼς οἱ Ἀφέτες βρίσκονταν στὴ νότια ἄκτη τῆς χερσονήσου τῆς Θεσσαλιοτικῆς, ἔκεῖ ποὺ εἶναι σήμερα ἡ Ἀνδριαμή. Βλ. καὶ Ἡρόδοτο VII, 193.

(9) Τὸ ἀττικὸ τάλαντο ἰσοδυναμοῦσε μὲ 6.000 ἀρχαῖες δραχμὲς ἢ 60 μνᾶς, ἐνῶ τῆς Εὐβοίας μὲ 50. Οἱ ἀρχαῖοι εἶχαν χρυσά, ἀργυρὰ καὶ χάλκινα τάλαντα, τὰ ποιῶν τὰ δεκαπλάσια στὴν ἀξία ἀπὸ τὰ δεύτερα καὶ ἑκατονταπλάσια ἀπ' τὰ τελευταῖα.

(10) Ἰδ. στρατηγὸ αὐτὸ τῶν Κορινθίων, ποὺ διακριθήκανε γιὰ τὸ τραχὺ φέρσιμό του, ἀδ τὸν ἐκαυδόθηκε καὶ παρακάτου, στὴ ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας.

(11) Ὁ γνωστὸς πορθμὸς ποὺ χωρίζει τὴν Εὐβοια ἀπὸ τὴ Βοιωτία.

(11) Τὸ σημερινὸ Καβοντόρο. Ἡ ἀχρωνικὴ ὀνομασία του φαίνεται πὼς εἶναι φρονικιῆς καταγωγῆς. Τὸ ἀχροτηρίο αὐτό, ποὺ βρίσκεται στὸ ἀνατολικότατο ἄκρο τῆς Εὐβοίας ἀπεναντὶ τὴν ἀκτὴ τῆς Ἀττικῆς, ἀποτελοῦσε ἀνέκαθεν τὴν ἀπολὴ νυκτὸς λεγόταν ἀπ' τοὺς ἀρχαίους χαρακτηριστικὰ Βιλοφάγρ.

(13) Ἀκρωτήριο κι' αὐτὸ στὸ νότιο ἄκρο τῆς Εὐβοίας, συνέχεια τοῦ βαυνοῦ αὐτὸ παρακάνω, βλ. VII, παρ. 188—90.

(16) Ἀγλαδὴ 8 μίλια.

(17) Ἔνιοι ἐκείνους ποὺ, διατελώντας στὴν κατοχὴ τῶν Περσῶν, εἶχαν στρατοκαταφύγει ἀπ' αὐτοὺς γιὰ τὴν ἐκστρατεία τους στὴν Ἑλλάδα.

(18) Πρόκειται γιὰ τὴ Σαλαμίνα τῶν ἀνατολικῶν παραλίων τῆς Κύπρου. ποὺ ἀποτελοῦσε χωριστὸ βασίλειο καὶ ἀπὸ τὸ ἔτος 525 π. Χ. ἔπεσε μαζὶ μὲ ὅλο τὸ νησὶ στὴν κατοχὴ τῶν Περσῶν, διατηρώντας ὅμως τὴν αὐτονομία της, ἀλλὰ δικαιρεσμένη νὰ διαθέτει τὸ στόλο καὶ τὸ στρατό της στὴν ὑπηρεσία τῶν κυρίαρχων.

(19) Ὁ σημερινὸς «Κόρος τῆς Ὀχιᾶς».

Τὸ ἑλληνικὸ διήγημα

"ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΤΑ ΓΥΡΙΣΜΑΤΑ"

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

—Δεσποινίς, τῆς εἶπε, νὰ περάσετε καμμιὰ ἄλλη ὥρα. Τώρα δὲν εὐκαιρῶ. Τὴν ἐδιωξε. Πήγαινε σὰν χαμένη. Σὰν ζαλισμένη. Ποτὲ δὲν εἶχε νοιώσει τόσο ξεπεσμὸ, τόσο ἠθικὸ κουρέλιασμα. Καθὼς πήγαινε πάνω στὴν ὁδὸ Σταδίου, κοιταζόταν στοὺς καθρέφτες τῶν μαγαζιῶν. Τί ἄσκημη εἰκόνα! ἀντίκρυζε στὸ γυαλί. Κακοντυμένη, ἀπεριποίητη, μὲ κείνη τὴν τραγική της μάσκα. Μὲ τὶς ἄκρες τῶν χειλιῶν πρὸς τὰ κάτω, κλαίγοντας, μὲ τὸν μπερὲ χωμένο στὸ κεφάλι μὲ τὰ λιγοστὰ ἴσια μαλλιά, τὴ φτηνὴ κάλτσα καὶ τὸ ξεφοντωμένο πανοῦλι. Τί ἀθάσταγη ἀηδία καὶ συχαμάρα τῆς προξενοῦσε ὁ ἑαυτός της. Καὶ μιὰ κατέπτωση χωρὶς ὅρια. Δὲ μποροῦσε νὰ σύρει τὰ πόδια της. Ἀλλὰ καὶ πόσο ὡραία ἤταν ἡ ἀλήθεια. Σῶμα ψηλόλιγνο, μαλλιὰ κατάξανθα καὶ μπουκλωτά, νέοια μακρηδάγτυλα μὲ τὰ νύχια βαμμένα, δόντια κάτασπρα, πλασιωμένα ἀπὸ σαρκώδη κόκκινα χείλια.

. . . . . .

Τὸ ἴδιο δράδυ λάδαινε ἀπὸ μέρος του ἕνα γράμμα γεμάτο ἀπειλὲς. "Ἤθελε νὰ τὴ δεῖ τὸ γρηγορότερο. Θυμόταν τὸ ζαχαροπλαστεῖο. Θυμόταν τὰ μάτια της καὶ τὸ χαμόγελό της. Κι' ἀκόμα θυμόταν τὴν προσφοσά της. Νὰ τὸν δοηθήσει, ἂν εἶνε ἀνάγκη. Δὲν εἶνε πολλὰ νὰ τοῦ δώσει, ἀλλὰ ὅ,τι εἶχε ἤταν στὴ διάθεσή του. Γιατὶ νέοιπκε κι' αὐτό. Σὲ μιὰ στιγμὴ τοῦ πνόφοφεσε τὶς οἰκονομίες της. πέντ' - ἑξὴ γιλιάδες δραχμὲς. "Αδιάφορο πὼς ἐκεῖνος δὲν τὶς δέχτηκε, Τὸ πρωὶ ἔκνευρίστηκε γιατὶ περίμενε τὴ Λίζα. Δὲ μπόρεσε νὰ συνκρατηθεῖ.Μετάνοιωνε γιὰ τὸ φέρσιυὸ του τὸ δάναυσο καὶ τῆς ἔντοσε συγχώρεση νιὰ δλα, νιὰ δλα τὰ φάρσια ποὺ πέρασαν μαζί.

"Οταν ἀντάμωσαν, συμφώνησαν νὰ δλέπουνται μιὰ φορὰ τὴ δδομάδα, νὰ τρώνε μαζὶ καὶ νὰ πηγαίνουν στὸν κινηματογράφο.

Β'

Κάθε Τετάοτη ἡ "Αννα ἔκανε τουαλέττα. Στολιζόταν, δαφόταν καὶ πήαινε νὰ τὸν περιμένει στοῦ Ζαδορίτη. "Οταν τὸν ἔδλεπε ἀπὸ μακρυὰ νάρνεται, σηκωνόταν καὶ τοποδόσαν στὸ ρεστοράν. "Οση ὥρα ἔτσιανε, ἡ "Αννα δὲ μιλοῦσε ἀπὸ φόδο μὴν πεῖ τίποτα νὰ τὸν δυσαοεστήσει. Μόνο ἂν ἐκεῖνος ἔλεγε κάτι, τοῦ ἀπαντοῦσε. Μενὸ πήγαιναν στὴν κινηματογράφο. Ἔδλεπαν τὴν ταινία καὶ χώριζαν στὴν ἔξοδο. "Ἐνα δράδυ, καθὼς ἔδγαιναν, τῆς εἶπε:

—Ἀπόψε θὰ μοῦ κάνεις μιὰ χάρη, "Αννα. Θὰ ρθεῖς μαζί μου σ' ἕνα γαλατάδικο τῆς ὁδοῦ "Αχαρνῶν. "Ενοια σου, θὰ σὲ στείλω ἔπειτα μὲ ταξί σπίτι σου.

Κι' ὅτον κάθησαν στὸ γαλατάδικο, τῆς εἶπε:

—Τὴ θλέπεις αὐτὴν ἐκεῖ τὴν πολυκατοικία; Κάθεται ἡ φιλενάδα μου. "Ηρθαμε γιατὶ θέλω νὰ δῶ ἂν θὰ γυρίσει μόνη ἢ μὲ συντροφιά. Μοῦπε πὼς ἀπόψε τὴς εἶχαν τραπεζι καὶ πὼς τὴ μία θᾶταν στὸ κρεβδάτι της. Εἶμαι: σίγουρος πὼς μοῦπε ψέματα. Θᾶνα: μὲ κάποιον. Ἐκεῖνο ἐκεῖ εἶναι τὸ παράθυρό της. Καὶ δδειξε. Σοῦ φαίνεται νάχει φῶς; Γιὰ κοίταξε στὸ μέρος αὐτὸ ποὺ τὸ ρολὸ κάνει μιὰ χαραμαδίτσα. Τὴν κοίταξε. Ποῦ θλέπεις; τῆς εἶπε θυμωμένος. Ἀλλοῦ θλέπεις; Ἐγὼ τῆς μιλῶ κι' αὐτὴ κοιτάζει τοὺς πελάτες. Ἔλα. κοίταξε, ἐνε ἢ δὲν ἔχει φῶς;

—Ἔχει, εἶπε ἡ "Αννα.

—Θὰ πεῖ πὼς γύρισε. Εἶπε χαρούμενος καὶ σηκώθηκε. Τράθηξαν νὰ φύγουν.

—Τώρα ἐσὺ θὰ πᾶς σπίτι σου. "Αντε, γειά σου καὶ καληνύχτα. Οὔτε ταξί νὰ τὴ δάλει, οὔτε καὶ τίποτα.

Τὴν ἄλλη φορά, ὅταν χώρισαν, ἡ "Αννα εἶχε κιόλας δεχτεῖ νὰ συναντᾶται μὲ τὴν ἐρωμένη του στὸ δικό τῆς σπίτι. Ἡ γκαρσονιέρα τοῦ κόστιζε καὶ δὲν ἤταν σὲ θέση νὰ πληρώνει. «Τὴ Πέμπτη... Ἐ; Τὶ λές;» «Ἐλάτε». Τὴν Πέμπτη, ἐκεῖ κατὰ τὶς δυὸ τὸ ἀπόγευμά νὰ σου τον. Ἐρχόταν νὰ δεῖ ἂν τὸ σπίτι ἤταν ἀρκετὰ εὐπρόσωπο. "Αν ἤταν ὅλα καθαρὰ. Θᾶστελνε λουλούδια, γλυκὰ κ' ἔ

Κινηματόγραφος

Ἀπολογία μιᾶς τέχνης

ΤΟΥ ΑΛΕΞΗ ΣΟΛΩΜΟΥ

Φαίνεται περίεργο — ἄν δὲν τὸ οὔτε δημιουργήθηκε, ἔτσι σὲ μιὰ καλοσκεφτεῖ κανείς — ποὺ οἱ μεγαλείτεροι ἐχθροί τοῦ κινηματογράφου εἶναι οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεάτρου. Μάλιστα ὄχι· οἱ κοινοὶ θεατρίνοι καὶ οἱ φτηνοὶ λογογράφοι, οἱ ἐπαγγελματίες τῆς σκηνικῆς τέχνης, μιὰ οἱ πραγματικοὶ καλλιτέχνες, ποὺ διανοοῦνται καὶ ποιοῦν. "Ὁλοι τοῦτοι, εἴτε ἠθοποιοί, εἴτε συγγραφεῖς, εἴτε σκηνοθέτες εἶναι, — δοσμένου ἀπόλυτα στὴ θεατρικὴ τέχνη καὶ μοχθῶντας γι' αὐτή — καταφέροντα: λυσσαλέα καὶ πάντα ἐνάντια σὲ κάθε κινηματογραφικὴ ἐκδήλωση, καὶ γενικότερα, ἐνάντια στὴν ὅλη ὑπαρξη τοῦ κινηματογράφου.

Δὲν εἶναι ὅμως διόλου περίεργο. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔδν προσπάθησαν ποτὲ νὰ καθορίσουν τὰ ὅρια τοῦ θεάτρου καὶ κινηματογράφου, ὅπως δὲν ἔχουν καθορίσει καὶ τὰ ὅρια ἀνάμεσα σὲ κινηματογράφο καὶ μυθιστόρημα. Μπλέκουν τὶς ἔννοιες στὸ κεφάλι τους, ἢ τὶς ξενοφίζουν πολὺ ἐπιπόλαια—π. χ. τὸ θέατρο πασοιάζει ζωντανὸ τὸν ἄνθρωπο, ἐνῶ ὁ κινηματογράφος μονάχα τὴ σκιά του ἢ ὁ ἠθοποιὸς στὸν κινηματογράφο δὲ βρίσκει τὴ λύτρωση, γιατὶ δὲν παίζει τὸ ρόλο του σὲ συνέχεια κ. ο. κ. Κι' αὐτὲς ἀκόμα οἱ διαφορὲς ποὺ βρίσκουν ἔχουνε γιὰ πηγὴ τὴν παρανόηση τῆς ἔννοιας τοῦ κινηματογράφου.

Εἶναι παιδαριῶδες: θέβαια, νὰ πεῖ κανεὶς πὼς ἢ διαφορὰ ἀνάμεσα σὲ θέατρο καὶ κινηματογράφο ἔγκειται στὴ μεσολάβηση τῆς ταινίας (μὲ τὴ στενὴ τῆς ἔννοια). Ἡ ἐφεύρεση τῆς ταινίας καὶ τῆς κινητῆς φωτογραφίας ἔδωσε ἀφορμὴ στὴ γέννηση τοῦ κινηματογράφου. Αὐτὸ στάθηκεν ἡ ἀφετηρία. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ὁ κινηματογράφος τρύθηξε ἕναν ἐντελῶς δικό του δρόμο. Καὶ τὸ δρόμο αὐτὸ δὲν τὸν χάσαξαν οἱ διάφορες ταινίες ποὺ ἐμφανίζαν τὴ Σάρα Μπερνάρ κι' ἄλλους ὀνομαστοὺς ἠθοποιοὺς τοῦ θεάτρου σὲ σκηνὲς ὁλότελα θεατρικὰ παιγνιέες. ἀπὸ ἔργα τοῦ Σαΐξπηρ ἢ ἀπὸ σελίδες τῆς Ἱστορίας — ἀλλὰ οἱ σύντομες ταινίες ἀπ' τὴν ἀπεριόριστη κι' ἀεικίνητη ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ χαρακτηριστικότερο παραάδειγμα, ἡ «Ληστεία τοῦ τραίνου», τῶν "Ἀμερικανῶν, ἀπὰ 1903. Γιατὶ πρέπει νὰ ἔξουμε πὼς ἡ κινηματογραφικὴ ἀσχολία εἶναι πὼς ὁ Μολονότι ἡ ταινία (ἢ τὴ στενὴ τῆς ἔννοια) ἀποτελεῖ στοιχεῖο συστατικὸ οὐσιῶδες γιὰ τὴν ὕπαρξη τοῦ κινηματογράφου, ἄν ἔνεῖ ἀπ' τὴ μέση ἡ ταινία καὶ ἠεταφεθεῖ ὁ θεατὴς στὸν τόπο τοῦ νυρίσματος, δὲ βᾶ δεῖ κεῖνο ποὺ εἶδε σ'ἠν ταινία. "Ὁστε ἢ διαφορὰ κάθε ἄλλο παοὰ περιορίζεται στὴ μεσολάβηση τῆς ταινίας.

"Ὁμως κ' οἱ ἴδιοι ἐκεῖνοι ποὺ κ'ἔνανν κινηματογράφο. δὲν εἶταν εὐθὺς ἀπ' τὴν ἀοχὴ σὲ θέση νὰ δοῦνε τὸ διάπλατο πεδίο καὶ τὶς ἄπλετες δυνατότητες ποὺ τοὺς γάνιζε ἡ τέχνη τους. Μοιραῖα παοασύρθηκαν ἀπ' τὸ θέατρο. γιατὶ ἐλέπανε κοινὸ στοιχεῖο καὶ στὶς δυὸ τέχνες: τὸν ἠθοποιό. Καὶ πλεονεχτήματα τοῦ κινηματογράφου θεωρήσανε τὸ ὅτι μπορεῖ νὰ παρουσιάσει πιὸ μενάλα σπίτια. περισσότεοους ἀνθρώπους. καὶ πιὸ «ἀυσικὰ» δοισμένες λεπτουέρειες. ὅπως καὶ τὸ ὅτι μπορεῖ νὰ παρακολουθήσει ἕνα κινηματογραφικὸ ἔργο πολὺ μεναλείτεοος ἀοιθμὸς ἀνθρώπων ἀπ' ὅσος ἕνα θεατρικό. "Ἔτσι, νέγοι ανεδὸν τὸ 1920 — μὲ τὴ μονάδικη ἐξαίρεση δυὸ σκηνοθετῶν, τοῦ Ντέιβιντ Γριφὶθ Γκρίφιτ καὶ τοῦ Τσάολς Τσάπλιν τῶν ἐπαοεράδων τοῦ κινηματογράφου — ὅλοι ἀξακολουθοῦσαν νὰ κάνουν κινηματογράφηση σκηνῶν θεάτοου. εὐνοαοιστημένοι ποὺ εἶνανε ἀρεῖ. ὅ,τιπνε νομίζουνε, κάτι καλύτερο ἀπ' τὸ θέαττοο. Οὐσιαστικὰ ὅμως, ἡ καινούονια τέχνη ποὺ κάνανε εἶχε. σὲ σύγκοιση μὲ τὸ θέατοο. τὴν κατοτεοότητα τῆς πλάκας τοῦ νοαμιοοῆνου σὲ σύγκοῖση μὲ τὴν ἀπευθεῖας πουσική.

Ἀπ' τὸ 1920 κ' ὕστεοα. οἱ πεοὶ τὸν κινηματογράφο ἀρχισαν ν' ἀντιλαμβάνονται τὴν πραγματικὴ διαφοοὰ. καὶ ἠεσπάθησαν μὲ μενάλην ἐνθουσιασοὸ γιὰ νὰ δημιουοονήσουν μιὰ κινηματονοαφικὴ τέχνη. ἀπαλλαννιέη — αὐτὸ εἶτάν ἡ ἀοχὴ ποὺ βάλανε — ἀπὸ κάθε θεατοικὴ ἐπίδοοση. Μολονότι ἀπ' τ' ἀποτελέσματα δὲ ἐγῆκε κανένα συμπέρασμα κ' ἐρεθεῖ εὐχάριστα τὴν ἀοχή.

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 11)

ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΕΜΠΡΕΣΣΙΟΝΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ GYGLIELMO GIANNINI

Ρωτᾶ: «Πότε τὸ κοινὸ εἶναι πραγματικὰ κοινό;» Καὶ ἀπαντᾶ ὁ ἴδιος: "Ὅταν εἶναι καθηλωμένο στὴν πλατεῖα, στὰ θεωρεῖα, ἀτὸ ὀπερῶν, ἐνῶ πάνω στὴ σκηνὴ ξετυλίγεται ἡ θεατρικὴ δράση. "Ἐνα δευτερόλεπτο πρίν, ὅταν ἡ αὐλαία ἦταν κατεβασμένη, τὸ κοινὸ δὲν ἦταν ἀκόμα «κοινό», ἀλλὰ ἄνθρωποι καθισμένοι ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἦταν ὁ ἐξοχώτατος Τίτσιο, ἡ δοῦκισσα Γκάιαι, ὁ κάθηντὴς Μέθιο, ὁ δόκτωρ Γκάλλι — ὅλοι τὸ ἀκόμα ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τὸ ἀνάμεσό τους ἀξιότιμα πρόσωπα ποὺ χαμογελοῦσαν, χαιρετιόντουσαν, φλυαροῦσαν, ἀκρίτεκτοι ἀπὸ τὴν ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, μὲ μιὰ λέξη, ζοῦσαν γιὰ λογαριάσμό τους, ἐλεύθερα. "Ἐξ ἴσου δὲν εἶναι «κοινόν», ὁ κόσμος ποὺ πεοιδιαβάζει στοὺς διαδρόμους, στὰ μπαρ καὶ ἀκόμα καὶ θαυμάζει τὶς κυρίες μὲ τὶς πλούσιες τουαλέττες, συζητᾶ. σχολιάζει τὸ ἔργο καὶ τοὺς ἠθοποιοὺς καὶ ρίχνει περίεργες ματιὲς πρὸς τὸ μέρος τῶν κριτικῶν, ποὺ περιφέοονται μὲ ὅλοσυρὴ κι' αἰνιγματικὴ ἔκφραση στὸ πόδσωμο. Τὸ κοινὸ εἶναι «κοινὸ» ἀλθηιόνὶ, μόνο τὶς στιγμὲς ποὺ ἔχνῶντας ὅτι εἶναι ὑποὀυνός, δοὐκισσα, γιατρός, ἀρχιτέκτων ἢ μικοοὐπάλληλος, μ ε τ έ χ ε ι σ ὲ ὅ,τι γίνεται στὴ σκηνή, καὶ εἶναι ἀοθόνατα πεπεισμένο πὼς ὁ "Ἑοωτὲς Τσακόνι (*) λ. χ., εἶναι ὁ κποδνὶλιος Ποδόπεοος Λαυπέοτοι. Τόση εἶναι ἡ ἀποδηκτικὴ δύναμη τῆς τέχνης τοῦ θεάτοου. ὥστε εἶναι δυνατὸν μ' αὐτὴν νὰ φαντασθεῖ κανεὶς καὶ νὰ ἀναπαραστήσει τὸν θρᾶτὴ ζωογραφική, τὴ μουσική, τὸ θέατοο. πού δουλευτήκανε ἑκατοντάδες Χρόνια' κρίνομε τὸν κινηματογράφο. ποὺ δὲν ἔχει παραπάνω ἀπὸ εἴκοσι χρόνια καλλιτεχνικῆς ζωῆς μὲ τὸ ἴδιο κοιτήριο' γυοεύομε ἀπ' αὐτὸν νὰ μᾶς δόσει τὴν ἔξαρση ποὺ θοόνου. μιὰ ἀπ' τὶς ἄλλες τέχνες. Γιατὶ νὰ μὴν ἀναλογιστοῦμε καλύτερα τὸ θεατοο τῶν Διονυσιακῶν διθυοάμβων, ἢ, καὶ πιὸ μακοιὰ ἀκόμα, τὴ ζωγοαφική τοῦ σπηλαίου; Γιατὶ νὰ πεοιπλανὸ ἐστιατόριο, ὅτι ἡ Μαρναρίτα Γκωτιὲ θὰ εἶναι σὲ λίγο ἡ Λεὐουρα Τόνιν (*) ποὺ θὰ μπεῖ στὸ αὐτοκίνητο ποὺ τὴν περμένει ἀπ' ἔξω. Τὸ «κοινὸ» τὰ ἔξοει αὐτὰ καὶ ὡστόσο κλαίει, γελᾶ. ζεῖ καὶ δονεῖται. Γιατί; Γιατί ἐ ξ ε γ ν ᾶ... Γιατὶ ἡ οὐσία τῆς θεατοικῆς τέχνης συνίσταται ὀτὸ νὰ κ ά ν ε ι τὸ «κοινὸ» νὰ ἐ ξ ε χ ν ᾶ, γιὰ ὅλο τὸ δι ά σ τ η μ α ποὺ εἶναι «κοινὸ», κ ά θ ε τι ποὺ δὲ ν εἶναι σκηνικὴ δράση ἐν ἐξελίξει σὲ ὁ ρ ι σ μ έ ν η σ τ ι γ μ ἢ.

"Ὁλα αὐτὰ δὲν εἶναι παρὰ θαυμαστὸ παιγνίδι Ἰσοοροπίας· τὴν ὁποία κάτι τὸ μπδαυνὸ φάνει, συχνά, νὰ τὴν ταράξει — καὶ τότε ξεσπάζουν τὰ σφοῦγματα. Τὸ «κοινὸ» δέχεται μιὰ ψυνγολουσία. ἀντιδοᾶ, ἀποδοκιμάζει. (Δὲν εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὰ σφοῦγματα καὶ γειοκροτήματα εἶναι δυὸ ὄψεις ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος. Τὸ γειοκοότημα εἶναι δράση, συμμετοχὴ τοῦ κοινοῦ στὸ θέαμα. τὸ σφοὶγμα εἶναι ἀ ν τ ί δ ρ α σ η, εἶναι ἀ π ο μ ά κ ρ υ ν σ η τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τὸ θέαμα. "Ἀλλὰ, ἄς εἶναι, γι' αὐτὰ θὰ μιλήσω ἀλλοτε...). Τὴ στιγμὴ αὐτὴ ποὺ τὸ κοινὸ ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὸ θέαμα σφυρίζοντας, τὸ θέαμα τελειώνει, ἡ σκηνικὴ δράση ἀβειάζει, μένει κρύος καὶ νεκρὸς σκελετός. "Ἀπόδειξη εἶναι ὅτι οἱ ἠθοποιοὶ δὲν ἀπαγγέλλουν πιὰ καλά. ὁ ρυθμὸς τῆς παράστασης ξεχασθαλώνεται, καὶ ἡ «ἀμόσοαιρα» γίνεττατα...

Εἶναι: λοιπόν, ἀνάγκη νὰ δημιουγοῦμε (νὰ γράφουμε. νὰ παίζουμε, νὰ σκηνοθετοῦμιε) τὸ θέαμα χάρη τοῦ κοινοῦ. τοῦ πραγματικοῦ «κοινοῦ». "Ἀλλὰ δὲν τὸ κάνουν ὅλοι αὐτό. Πολλοὶ πάσα πολλοὶ μάλιστα — συγγραφεῖς. ἠθοποιοί, σκηνοθέτες, ἐρχάζονται γιὰ τὸ κοινὸ τῶν διαδρόμων, καὶ προτιμοῦν νὰ κολακεύσουν τὸ ψεύτικο νοῦστο τῆς παρακμασμένης κριτικῆς, παρὰ νὰ κάμουν καὶ νὰ ποῦν ἐκεῖνο ποὺ εἰλικοινὰ αἰσθάνονται μέσα τους. Καὶ πολλοὶ ἠθοποιοὶ ἀρκοῦνται (καὶ μοῦ συνέβηκε ἐμένα αὐτὸ συχνὰ σὰ ἕονα μου) νὰ ξεστομίσουν φράσεις καὶ λέξεις ποὺ τὶς κρίνουν ἀνάλουοστες ἢ πρόστυχες (1) μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ δὲν εἶναι λόγιες, θναλμένες μέσα ἀπὸ τὴ νοεαιωτικὴ καὶ τὸ συνταντικό. ἀλλὰ υέσα ἀπὸ τὰ στόμα καὶ τὴν ψυνὴ τοῦ λαοῦ. τοῦ ἴδιου τοῦ «κοινοῦ». Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν πρώτη πράξη τέντωνε κουραστικὰ τ' αὐτιά τοῦ γιὰ ν' ἀκούσει. Ποιὸς ἀντέγει σ' αὐτὸ ἐπὶ σαράντα λεπτὰ τῆς ὥρας; Χάνει ὅλο του τὸ κέφι. Ἀλλὰ ὁ σκηνοθέτης—θιασάρχης ἐὲν τὰ ἄκουγε αὐτά... Γι' αὐτὸν δὲν εἶχε θαρύτητα ἡ σπουδαία ἐντύπωση τοῦ ἀληθινοῦ κοινοῦ. ἀλλὰ τὰ σχόλιά τοῦ κόσμου τῶν διαδρόμων ὁ ἀποῖος (ἴσως) θὰ παρατηροῦσε ὅτι ο' αὐτὸ τὸ ξενοδοχεῖο ὅλοι θὰ ἔλεναν τὰ δικά τους

"Ἐν εἴχε περισσότερον καιρὸ στὴ διάθεή μου, θὰ ἄνοιγα μιὰ Σχολή. Ἀνώτατη Σχολή, θ ε ά τ ρ ο κοῦ Ἐ μ π ρ ε σ σ ι ο ν ι σ μ ο ῦ, — χαρακτηρισμὸς ὑθρεστικός. ποὺ ὁ τεχνοκρίτης Λουὶ Λεροὺσ στὰ 1874, τὸν ἀπέδωσε σὲ μιὰ ὁμάδα ἐπαναστατῶν καλλιτεχνῶν. "Ἀπὸ τότε ἔγινε σημαία τῶν ἐπαναστατῶν αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι ξεκινοῦνταο ἀπὸ μιὰ ρεαλιστικὴ ἀντίληψη τῆς τέχνης, φιλοδόξησαν στὸ τέλος νὰ ἀποτυπώσουν τὶς ἐ ν τ υ π ώ σ ε ι ς, ποὺ ἡ φύση τοὺς ἔδινε, σὲ μιὰ ὀ ρ ι σ μ έ ν η σ τ ι γ μ ἢ.

"Ἀν ἐφαρμόσουμε τὴν θαυμαστὴ αὐτὴ ἀρχὴ στὸ θέατοο. θὰ φθάσουμε νὰ γράφουμε γιὰ τὸ κοινὸ ὅταν εἶναι πραγματικὰ κοινό, καὶ μόνο ἐφ' ὅσον εἶναι τέτοιο καὶ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο. Πολλοὶ ἐργάζονται ἔτσι σήμερα... Ὁ σκηνικὸς αὐτὸς ἐιπρεσσιονισμὸς δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τὴ λογική, ὅπως ἴσως μερικοὶ ἀδιόφωτοι θὰ ἰσχυριοῦσαν, ἀλλὰ ἔ χ ε ι τὴ δ ι κ ἡ τ ο υ λ ο γ ι κ ἡ. Παράδειγμα: Μιὰ σκηνὴ κωμωδίας ξετυλίγεται στὴ μενάλη αἴθουσα ἑνὸς ξενοδοχείου. (Τὸ παράδειγμα εἶναι πραγματικό). Ὁ σκηνοθέτης — θιασάρχης ἐπιβάλλει στοὺς ἠθοποιοὺς νὰ μιλοῦν χαμηλόφωνα. Ὁ συγγραφέας ὕστερα ἀπὸ πέντε λεπτὰ αἰσθάνεται ὅτι κάτι τὸν πνίγει... Διαμαρτύρεται... Ἀλλὰ ὁ ἄλλος ἐπιμένει καὶ ἀξηγεῖ καὶ τοὺς λόγους: Βρισκόμαστε — λέει — στὴν αἴθουσα ἑνὸς ξενοδοχείου. Πῶς μιλᾶ ὁ κόσμος σὲ μιὰ τέτοια αἴθουσα; Χαμηλόφωνα, γιὰ λόγους ἀνατροφῆς καὶ γιὰ λόγους... προνοίας. Ὁ θυρωρὸς ἢ οἱ διπλανοὶ μπορεῖν νὰ μᾶς ἀκοῦνουν!

Ἡ κωμωδία ἐκεῖνη δὲν στήθηκε γιατὶ ἦταν κακὴ κωμωδία. Ἀλλὰ στὴν ἀποτυχία συνέτεινε πολὺ καὶ τὸ ὅτι τὸ κοινὸ σ' ὅλη τὴν πρώτη πράξη τέντωνε κουραστικὰ τ' αὐτιά τοῦ γιὰ ν' ἀκούσει. Ποιὸς ἀντέγει σ' αὐτὸ ἐπὶ σαράντα λεπτὰ τῆς ὥρας; Χάνει ὅλο του τὸ κέφι. Ἀλλὰ ὁ σκηνοθέτης—θιασάρχης ἐὲν τὰ ἄκουγε αὐτά... Γι' αὐτὸν δὲν εἶχε θαρύτητα ἡ σπουδαία ἐντύπωση τοῦ ἀληθινοῦ κοινοῦ. ἀλλὰ τὰ σχόλιά τοῦ κόσμου τῶν διαδρόμων ὁ ἀποῖος (ἴσως) θὰ παρατηροῦσε ὅτι ο' αὐτὸ τὸ ξενοδοχεῖο ὅλοι θὰ ἔλεναν τὰ δικά τους

Γ. ΒΑΚΑΛΟ: Μακέττα κοστουμιοῦ τῆς Κλεοπάτρας γιὰ τὴ' α'. πράξη, ἀπὸ κωμωδία τοῦ Μπέρναρ Σῶ «Καίσαρ καὶ Κλεοπάτρα» ποὺ θ' ἀνεβάσει ὁ θίασος κ. Κατερίνας Ἀνδρεάδη, μὲ σκηνοθεσία τοῦ κ. Γιαννούλη Σαραντίδη ὡς πρὸς ἔργο στὸ ἀνακαινιζόμενο θέατρο «Κεντρικό».

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΑΝΩ Σ' ΕΝΑΝ ΣΤΙΧΟ ΤΟΥ ΚΑΒΑΦΗ

ΟΙ ΝΕΟΙ

ΤΟΥ κ. ΒΑΣΙΛΗ ΓΚΟΥΓΙΑΝΟΥ

Ἡ τέχνη προσφέρει στὸν ἄνθρωπο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν αἰσθητικὴ χαρά, κάποιο γενικότερο ἀνατάραγμα τοῦ πνεύματος. Τὸν φέρνει μ' ἕναν τρόπο μοναδικὸ σὲ μιὰν ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴν ἴδια τὴ ζωή. Καὶ σὰν ἔτσι πάντα μιὰ ἰδιαίτερη ἀπόκριση στὴν αἴσθηση αὐτῆς τῆς ζωῆς καὶ τὼν προβλημάτων της τὸν ἀναγκάζει νὰ θεωρήσει συνειδητὰ τὰ προβλήματα τοῦτα περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο ἀφοῦ ἀπευθύνεται σ' ὁλόκληρο τὸν πνευματικὸ καὶ ψυχικό του κόσμο.

Κάποιοι πίνακες, κάποια πεζὰ κομμάτια ἢ κάποιοι στίχοι μὲ τὸ συμπυκνωμένο τους νόημα γίνονται μονοδικὰ μέσα γιὰ νὰ ἐκφράσουμε ὅ,τι ἀλλοιώτικα δὲ θὰ μποροῦσαμε, γιὰ νὰ δώσουμε μορφὴ σὲ κάποιες πνευματικὲς καὶ ψυχικές μας λαχτάρες, γιὰ νὰ καθορίσουμε τὴν πράξη μας.

Τέτοιοι εἶναι οἱ στίχοι:

"Ἴσως τὸ φῶς θἄναι μιὰ νέα τυραννία
ποιὸς ξέρει τί καινούογια πράγματα θ' δεῖξει.

Δυὸ ἀπὸ τοὺς πιὸ λιτοὺς στίχους τοῦ Καβάφη, ἀπὸ τὰ «Παράθυρα», ποὺ σήμερα ἀποχτοῦν ἰδιαίτερη σημασία· καὶ βρίσκουν ἀπήχηση σὲ κάθε ἀνθρώπινη ψυχὴ ποὺ δονήθηκε κάπως ἀπὸ τὴν ἐντατικὴ ροὴ τῆς προβληματικῆς ἐποχῆς μας. Τὸ αἰσθητικὸ ἀποτέλεσμα ποὺ ἐ-ἔχουν ἔξω ἀπὸ τὸ ποίημα δὲν μπορεῖ νἄναι τὸ ἴδιο ποὺ θὰ εἶχανε "Ἡ κοινὴ λογικὴ δὲν μπορεῖ καὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ λογικὴ τοῦ θεατρου. Καὶ τὸ ποίξιμο σὲ χαμηλὸ τόνο, εἶναι κι' αὐτὸ, ὅπως δλες οἱ «ἐρμητικὲς» τάσεις τοῦ προεπαναστατικοῦ θεάτρου ὅλης τῆς Εὐρώπης, κρομμένη ὁμολογία ἀδυναμίας. Τὸ πραγματικὸ θέατρο, αὐτὸ ποὺ τὴ χαρακτηρίζουμε «ἑλληνικό», εἶναι ὁλόφωτο, ὁλάνοιχτο, ἄμεσο, λέει τὰ σῦκα—σῦκα. Ξαναδιάβασα τελευταῖα τὸν Πλαῦτο... Τί χαρά! Ἡ σιμερινὴ παρακμασμένη κριτικὴ θὰ τὸν ἔστελνε στὸ λουτρό, νὰ ξεπλυνει τὰ χέρια καὶ τὸ στόμα του. Καὶ θὰ εἶνε. ὅπως πάντα. ἄδικο.

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 11)

ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΤΕΧΝΗ: «Πορτραίτο».

ὀβάνθηκε ἀνηφορίζοντας τὸ μονοπάτι τῆς γνώσης. Ἀνέβαν ὑποκειμενικὲς ἐπιβεβαιώσεις, μὰ πιότερο ἀντικειμενικὲς συνειδήσεων σὲ τοῦτο: Στὸ θρυφαλίσμα ποὺ γίνεται σήμερα ὁ ἄνθρωπος ἀνήμπορος στέκεται παράμερα κλεισμένος ἀτὸν ἑαυτό του. Δὲν προσπαθεῖ νὰ ἐρευνήσει μέσα στὸ σκοτάδι ποὺ ἁπλώθηκε γύρω του γιατὶ εἶναι ἐνδεχόμενο νὰ βρεῖ τὶς φωτεινὲς ἀχτίδες ποὺ θἄχουν μοιραῖα ἐπιδραση πάνω στὴν ὅλη του ὑπόσταση. Συνειδητὰ ἢ ὑποσυνείδητα θεωρεῖ ὅτι εἶναι προτιμότερο νὰ σταθεῖ, νὰ γυρίσει πρὸς τὰ πίσω, νὰ ζητήσει τὴν ἠσυχία σὲ μιὰ διανοητικὴ ἐγωλατρεία. Οἱ γύρω του δὲν τοῦ ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνη. Γυρεύει ἐπίμονα νὰ κρατηθεῖ μακρυὰ ἀπὸ κάθε ἐπίδραση τῶν ἀντικειμενικῶν δυνάμεων ποὺ δροῦνε γωρὶς τὴ θέλησή του. Κι' ἔτσι ἀναπόφευτα παίρνει μιὰ θέση· μόνο ποὺ αὐτὴ εἶναι ἀρχητική. Εἶναι ἡ πιὸ ἐσκυλη θέση γιατὶ τὸν ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὸ νὰ σκύψει στὰ βάθος τῶν πραγμάτων καὶ νὰ ξεδιαλύνει τὶς πολύπλοκες ἀντιθέσεις τους. Τὸν ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν πάλη τῆς συνειδήσεως ποὺ ἀναγκαῖα θὰ δημιουργηθεῖ ἀπὸ τὸ θετικὸ προσανατολισμὸ πρὸς τὶς δυνατότητες ποὺ φαίνονται στὸ βάθος τοῦ σκοταδιοῦ. Γιατὶ νὰ θελήσει ν' ἀλλάξει κάτι ποὺ ὑπάρχει μὲ τὸ νέο ποὺ δὲν τὸ ξέρει; Τὸ πρῶτο κι' ἄν τίποτε δὲν προσφέρει ἔχει ὅμως τὶς προϋποθέσεις γιὰ μιὰ τάξη, μιὰν ἡσυχία πιὸ προτιμότερη ἀπὸ ἄγνωστες μεταβολὲς ποὺ κρύβει τὸ δεύτερο. Τὰ ἄνειρά μας ἴσως νὰ μαράθηκαν ἀπὸ τὰ βάναυσα γεγονότα ποὺ συμβαίνουν, ἀλλὰ δὲ θέλουμε νὰ γνωρίσουμε τὶς αἰτίες ποὺ τὰ προκάλεσαν. Πόσο δύσκολο εἶναι νὰ φτάσουμε νὰ ποῦμε: ὅ,τι πεθαίνει ὤφειλε ἀναγκαῖα νὰ πεθάνει. Ἤρθε ἡ στιγμὴ νὰ δοῦμε πιὸ μακρυὰ ἀπὸ τὸ 'Εγώ μας. Ν' ἀνακαλύψουμε ὅ,τι σαλεύει στὰ βάθη τοῦ Πραγματικοῦ καὶ πάει νὰ ζωντανέψει, νὰ σπάσει ὅ,τι ἔζησε, νὰ κυριαρχήσει. Ἀναμφισβήτητα ὁ πόνος τῆς γέννας θἄναι μεγάλος. Τάχα ὅμως δὲν εἶναι ἕνας ἀπαραίτητος ὅρος ὁ πόνος τοῦτος γιὰ νὰ ριζώσει ὅ,τι γεννηθεῖ; Δὲν εἶναι μιὰ ἀναγκαῖο προϋπόθεση γιὰ ν' ἀναπτυχθεῖ κατόπι;

Ἡ ἀπόγνωση τοῦ ποιητῆ ἀποχτάει βάθος ὅταν δὲ θελήσουμε νὰ σταθοῦμε μόνο σὲ μιὰ μεταφυσικὴ ἐξήγησή της ἢ τὴν ἀποδώσουμε σὲ ἀρρωστημένες ψυχοσυνθέσεις. Ἡ ἐρώτηση ποὺ ἔκανε ὁ ποιητὴς τὴν κάνει κάθε ἄτομο σήμερα ποὺ ἀνεμοδέρνεται μέσα σ' αὐτὴν τὴ θύελλα. Μπορεῖ νὰ φανερώνεται σὰν ἀδυναμία τοῦ πνεύματος νὰ προχωρεῖ ἀσταμάτητα πρὸς τὸ νέο. Μὰ τοῦτη ἡ ἀδυναμία εἶναι συνυφασμένη ἀναπόσπαστα μὲ κάποιες ἄλλες αἰτίες ποὺ τὴν καθορίζουνε. Δὲν εἶναι ἡ μεταφυσικὴ του οὐσία. "Ἀν θελήσουμε νὰ προχωρήσουμε μακρύτερα μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ὅλο τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι πρόβλημα Γνώσης, ἀλλὰ Πράξης. Χρειάζεται κάποια ἠθικὴ κατάφαση σὰν ἀπαραίτητη προετοιμασία γιὰ νὰ δεχτοῦμε ἀνεμπόδιστα ὅ,τι ἡ ἀντικειμενικὴ ἔρευνα θὰ δείξει. Καὶ ἡ ἠθικὴ πράξη πλαισιώνεται μέσα στους κινδύνους καὶ τοὺς πόνους τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς ποὺ ἀναγκαῖα θ' ἀφήσει τὴν ἡσυχία της γιὰ νὰ δεχτεῖ τὸν καινούργιο προσανατολισμό. Θὰ μπορέσουμε νὰ φτάσουμε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο; Θὰ μπορέσουμε ν' ἀρνηθοῦμε ὅ,τι κατέχουμε καὶ νὰ δοῦμε τὰ καινούργια πράγματα; Θὰ μπορέσουμε, μεῖς τουλάχιστο ποὺ δὲν εἴμαστε ὑλικὰ δεμένοι μὲ τὸ παλιό, νὰ ποῦμε τὸ μεγάλο Ναί;

ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΚΟΥΓΙΑΝΟΣ

Ποιήματα

Πρὶν νὰ φτάσ' ἡ νυχτα...

Τ' ἀπαλό σου βῆμα φέρε νὰ περάσει
πάνω ἀπὸ τῶν δέντρων τὶς βαθειὲς σκιές,
—εἶδωλα στὸ δρόμο τὸ θαμπὸ καθρέφτη —
πρὶν ν' ἀρχίσει ὁ ἥλιος κόκκινος νὰ πέφτει
πίσω ἀπὸ τὸ κῦμα, κι' ἀλμυρὲς πνοὲς
ἔρθουν ἀπ' τὸν πόντο στὰ πανάρχαια δάση.

"Ἔλα πρὶν νὰ φύγω, ἔλα νὰ κρατήσεις
τὰ λυτά μου χέρια στὴ φωτιὰ σιωπᾶ·
πρέπει νὰ ξεχάσω, πρέπει νὰ ποθήσω,
δύναμη στὶς φλέβες σὰν καὶ πρὶν νὰ χύσω.
—Φεύγ' ἡ θλίψη, γλάρος, στ' ἀνοιχτὰ χυμᾶ... —
"Ἔλα κι' ἄς μὴ θέλεις πιὰ νὰ μ' ἀγαπήσεις...

"Οσο φέγγ' ἡ μέρα, δῶσε μου τὸ χέρι·
τόσα μ' βαραίνουν... ὅμως δὲ ρωτῶ.
"Ἀρχισε τ' ἀγέρι τὸν πικρὸ του θρῆνο
—κι' ἀπὸ τὴ φωνή σου πόνο, μόνο, πίνω—.
Στάσου ἐδῶ κοντά μου, ἄλλο δὲ ζητῶ,
πρὶν νὰ φτάσ' ἡ νύχτα στὰ δικά μας μέρη.

ΜΑΡΙΑ ΔΕΒΩΡΑ

Ἔμπνευση

Πολυδαίδαλοι δρόμοι δύσβατες πλατεῖες
ἐμποδίζουν τὴν Ἔμπνευση νὰ περάσει.
Στέκεται ἀρχὴ στὴν ἄκρη τῆς πολιτείας,
στοχάζεται τὸν ἄπραγό της μόχθο.
Πολὺ ἐκουράστηκε χωρὶς νὰ πετύχει!
Κι' ὅπως τὸ δεῖλι γέρνει πάνω στὴ μέρα
καὶ τὴν καταθλίβει, ἡ Ἔμπνευση μὲ ἀγωνία
σέρνει τὰ τελευταῖα βήματά της.
Σὲ λίγο ὁ θάνατος θἄρθει νὰ τὴν πάρει
στὴ σιωπὴ τῶν τάφων θὰ μουχλιάσει.
Καὶ τὰ σκουλήκια θὰ κινήσουν πάλι
γιὰ νὰ διαβοῦν τοὺς δρόμους ποὺ ἔνασε.

ΑΘΑΝ. ΡΗΓΑΣ

Φυγή

Νάμουν μικρός,
νὰ κάθομαι στὸ μαλακὸ χορτάρι,
καὶ νἄχω μιὰ σφυρίχτρα ἀπὸ καλάμι,
μὲ μάκρος κάπου δυὸ παλάμες παιδικές.
Καὶ ν' ἀκουμπήσω σ' ἕνα δέντρο,
νὰ βάλω τὴ σκισμὴ τοῦ καλαμιοῦ στὸ στόμα,
ν' ἀκούσω νὰ κάνει βοῦ-βοῦ-βοῦ,
σὰ νὰ πετᾶ ὁλόκληρο μελίσσι.
Μὰ ἐγὼ ἀπὸ μέσα μου θ' ἀκούω τραγούδια,
ποὺ θὰ μοῦ λένε μυστικὰ
σὰ μιὰ φωνή, ποὺ φτάνει ἀπ' τὰ οὐράνια,
τὸ τί θὰ γίνω ἄν μεγαλώσω,
τὰ ὡραῖα ταξίδια ποὺ θὰ κάνω,
τὶς πλούσιες πολιτεῖες, ποὺ θ

ΕΡΣΚΙΝ ΚΑΛΝΤΓΟΥΕΛ

ΣΤΑ ΚΑΠΝΟΤΟΠΙΑ

ΜΕΤΑΦΡ. ΤΟΥ κ. Ν. ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

14.

Ἡ Μπέσσι σηκώθηκε χαμογελῶντας.

—Ἤξερα πὼς ὁ Κύριος θὰρχόταν σὲ βοήθειά μου.

—Καλά, αὐτὸς ὁ νέος ἔχει τὴ συγκατάθεση τῶν γονιῶν του; Δὲ μπορεῖ νὰ παντρευτεῖ χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ πατέρα του καὶ τῆς μητέρας του. "Ετσι εἶν' ὁ νόμος γιὰ τὰ παιδιὰ τῆς ἡλικίας του. Ἐξάλλου, γιατί θέλει νὰ σὲ παντρευτεῖ; Εἶναι παραπολὺ νέος γιὰ νὰ παντρευτεῖ καὶ γιὰ σὰν ἐσᾶς. "Ακου 'δῶ, παιδί μου...

—Μὴν πασχίζετε νὰ τόνε κάμετε ν' ἀλλάξει γνώμη, εἶπ' ἡ Μπέσσι. "Αν τὸ κάμετε, θὰσχίσω ἀμέσως νὰ προσεύχομαι. Ὁ Θεὸς δὲ θὰ σᾶς ἀφήσει νὰ τὸν ἐμποδίσετε νὰ μὲ παντρευτεῖ.

—Τί σ' ἔπιασε, παιδάκι μου, νἀοθεις ἐδῶ νὰ παντρευτεῖς μ' αὐτὴ τὴ γριὰ γυναῖκα; Καλὰ θἄκανες νὰ περιμένεις λιγάκι καὶ νὰ παντρευτεῖς μὲ καμμιὰ κοπέλλα, ὅταν μεγαλώσεις.

—Δὲν ξέρω, εἶπ' ὁ Ντιούντ. Ἡ Μπέσσι μ' ἔφερε δώκηρα μαζί της.

—Λοιπόν, δὲ μπορῶ νὰ σοῦ δώσω τὴν ἄδεια, εἶπε ὁ ὑπάλληλος. Ὁ νόμος δὲν ἐπιτρέπει σποὺς νέους κάτω ἀπὸ δεκαοχτὼ χρόνων νὰ παντρεύονται, δίχως τὴ συγκατάθεση τῶν γονιῶν τους. Κι' ὅλες οἱ ποσσευγές σας δὲ θὰ μπορέσουνε ν' ἀλλάξουνε τὸ νόμο. "Ετσι εἶναι γραμμένο στὸν κῶδικα κι' ἔτσι θὰ μείνει.

—Θεέ μου, ξανάρχισεν ἡ Μπέσσι, θὰ ἐπιτρέψεις σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο νὰ μ' ἀργοπορήσει τὸ γάμο μας; Ξέρεις καλὰ πὼς θιάζομαι νὰ παντρευτῶ τὸν Ντιούντ. Δὲ θἄπρεπε νὰ ἐπιτρέψεις...

—Μιὰ στιγμή! Δὲν πιστεύω νὰ ξαναρχίσετε, φώναξε ὁ ὑπάλληλος. Τί νόμος εἶναι τὸ παιδί;

—Ὁ μπαμπᾶς κ' ἡ μαμᾶ του εἶναι σύμφωνοι. Εἶναι μάλιστα πολὺ ἐοχαριστημένοι. Μίλησα καὶ μὲ τοὺς δυὸ σήμερα τὸ πρωΐ, νωρὶς-νωρὶς, πηγαίνοντας στὸ Φοῦλερ.

—Πῶς λέγεται ὁ πατέρας του;

—Ὁ πατέρας του εἶν' ὁ Ζήτερ Λεστερ, ἐκεῖνος ποὺ φαίνεται πὼς τ' ὄνομα τῆς μητέρας του ἦτ θὰ σᾶς ἔλεγε τίποτα. Τήνε λένε "Αντα.

—Βέβαιες, ξέρω τὸν Ζῆτερ Λέστερ, καὶ μπορεῖ νὰ μὴ τόνε νοιάζει. Καὶ τὴ γυναῖκα του τὸ ἴδιο. "Εδωσα ἄδεια στὸν Λύου Μπένσεῦ γιὰ νὰ παντρευτεῖ μιὰ ἀπὸ τὶς κόρες τους, γιατὶ ὁ Ζῆτερ ἔτσι ἤθελε νὰ γίνει. Ἐκείνη τότε δὲν εἶτανε παραπάνω ἀπὸ δώδεκα χρόνων, κ' ἤτανε κρίμα νὰ παντρευτεῖ τόσο μικρή. Ἀλλὰ ἔτσι λέει ὁ νόμος κι' ἐγὼ δὲν μπόρεσα νὰ κάνω ἀλλοιῶς. Ἡ μικρὴ ἤτανε πολὺ ὄμορφη. Δὲν εἶχα δεῖ ποτὲ μου μιὰ μικρούλα σὰν αὐτὴ μὲ "ανθὰ μαλλιὰ τόσο ὄμορφα καὶ τόσο ὄμορφα μάτια. Τὰ μάτια της εἶταν σὰν αὐγὰ τοῦ ἰντιάνου. Μὰ τὴν ἀλήθεια, εἶτανε πολὺ ὄμορφη νὰ τήνε βλέπεις.

—Ὁ Ντιούντ εἶναι πιὸ μεγάλος ἀπ' αὐτή, εἶπ' ἡ Μπέσσι. Ὁ Ντιούντ εἶναι δεκάξη χρόνων.

—Καὶ σεῖς, ἀδερφὴ Μπέσσι, πόσο εἶσαστε;

—Νομίζω πὼς δὲν ἔχω καμμιὰ ὑποχρέωση νὰ σᾶς τὸ πῶ.

—Ὄχι, πρέπει νὰ μοῦ τὸ πεῖτε. Δὲ μπορῶ νὰ σᾶς δώσω τὴν ἄδεια ἂν δὲ μοῦ πεῖτε τὴν ἡλικία σας. "Ετσι λέει ὁ νόμος.

—Λοιπόν, ἐδῶ καὶ λίγον καιρὸ εἶμουνα τριανταοχτὼ χρόνων.

—Τώρα πόσο εἶσαστε;

—Τριάντα ἐννιά, ἀλλὰ κρατιέμαι καλά.

—Καὶ ποιὸς θὰ δουλεύει γιὰ νὰ ζήσετε οἱ δυό σας; Αὐτὸ τὸ παιδὶ δὲ μπορεῖ νὰ πάρει ἀκόμα τὸ μιστὸ ἑνὸς ἄντρα.

—Τὸ λέει κι' αὐτὸ ἀκόμα ὁ νόμος;

—Ὄχι, θέβαια. Ὁ νόμος δὲ ζητάει νὰ σᾶς ρωτήσει γι' αὐτό, ἀλλὰ ἔτσι ἤθελα νὰ τὸ μάθω γιὰ λογαριασμό μου.

—Ὁ Κύριος θὰ μᾶς βοηθήσει, εἶπ' ἡ Μπέσσι. Πάντα Αὐτὸς βοηθᾶει τὰ τέκνα Του.

—Ὀὔτε γιὰ μένα, οὔτε γιὰ τοὺς δικούς μου νοιάζεται, εἶπ' ὁ ὑπάλληλος. παρόλο ποὺ ἐδῶ καὶ εἰκοσι χρόνια εἶμαι ἕνα καλὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Βαπτιστῶν τοῦ Φοῦλερ. Δὲν ἔκαμε καὶ πολὺ πράγματα γιὰ μένανε.

—Αὐτὸ γίνεται γιατὶ δὲν πιστεύετε σὲ καλὴ θρησκεία, ἀποκρίθηκε ἡ Μπέσσι. Οἱ βαφιστὲς εἶναι ἀμαρτωλοὶ ὅπως κι' οἱ ἄλλοι, μὰ ἡ δικιά μου ἡ θρησκεία δὲ μ' ἀφίνει ποτὲ στὴν τύχη μου.

—Πῶς λέγεται αὐτὴ ἡ θρησκεία;

—Δὲν ἔχει ἐπίσημο ὄνομα. Τίς πιὸ πολλὲς φορὲς λέγεται ἁπλὰ «Ἀγάπη». Εἶμαι ἡ μόνη ποὺ πιστεύει σ' αὐτὴν πρὸς τὸ παρόν, ἀλλὰ ὁ Ντιούντ θὰ γίνει πιστός της, μόλις παντρευτοῦμε. Θὰ γίνει κι' αὐτὸς ἱεροκήρυκας.

—Πρέπει νὰ μοῦ δώσετε δυὸ δολλάρια γιὰ τὴν ἄδεια, εἶπ' ὁ ὑπάλληλος, καθὼς ἔγραφε ἀπάνω στὸ χαρτί. "Εχετε;

—Τάχω δὸ μάλιστα. Μόνο ποὺ θὲ θλέπω γιὰ ποιόνε λόγο πρέπει νὰ πληρώσω γιὰ νὰ παντρευτῶ. Αὐτὸ εἶναι δουλειὰ τοῦ Θεοῦ.

—Εἶναι κάτι ἀκόμα ποὺ πρέπει νὰ σᾶς ρωτήσω. Κι' αὐτὸ δὲν τὸ ζητᾶει ὁ νόμος, κι' εἶναι πολλοὶ ὑπάλληλοι ποὺ δὲν τὸ ρωτοῦνε, ἀλλὰ σὰν καλὸς Βαφτιστὴς ποὺ εἶμαι, νομίζω πὼς ἔχω ὑποχρέωση νὰ τὸ κάμω.

—Τί θέλετε νὰ ρωτήσετε;

—Ἔχει κανένας σας κομμιὰ ἀρρώστεια;

—Ὀὔτε ἔχρω... Καὶ σὺ Ντιούντ, ἔχεις;

—Τί;

—Ἀρρώστεια, ξανᾶπε ὁ ὑπάλληλος, χωρζοντας κάθε συλλαβή. Πελλάγρα, ἀνεμοβλογιά, ἢ τίποτ' ἄλλο. Δὲν ἔχεις τίποτε ποὺ νὰ σὲ πειράζει;

—Ὄχι, δὲν ἔχω τίποτα τέτοιο, εἶπ' ὁ Ντιούντ. Κι' ἐξάλλου δὲν ξέρω γιὰ τί μιλᾶτε.

—Ἀφοῦ δὲν ἔχεις τίποτα τέτοιο, εἶπ' ὁ ὑπάλληλος, ἀφοῦ δὲν ἔχεις τὴ ἀρρώστεια ποὺ ἀναφέρω, ἔχεις τὴ ἀρρώστεια ποὺ ἀναφέρω. Ἐγὼ τὴ λέω αὐτὸ. Ἀφοῦ δὲν ἔχεις τὴ ἀρρώστεια ποὺ ἀναφέρω, ἔχεις τὴ ἀρρώστεια ποὺ ἀναφέρω. Ἐγὼ τὴ λέω αὐτὸ. Ἀφοῦ δὲν ἔχεις τὴ ἀρρώστεια ποὺ ἀναφέρω, ἔχεις τὴ ἀρρώστεια ποὺ ἀναφέρω. Ἐγὼ τὴ λέω αὐτὸ.

—Ἀφοῦ ἐγὼ δὲν ἔχω τὴ ἀρρώστεια ποὺ ἀναφέρετε, ἀφοῦ δὲν ἔχω τὴ ἀρρώστεια ποὺ ἀναφέρετε, ἔχω τὴ ἀρρώστεια ποὺ ἀναφέρετε, ἀφοῦ δὲν ἔχω τὴ ἀρρώστεια ποὺ ἀναφέρετε, ἔχω τὴ ἀρρώστεια ποὺ ἀναφέρετε. Ἐγὼ τὴ λέω αὐτὸ.

—Ἐλπίζω πὼς θὰ συνεννοεῖστε ἐσεῖς οἱ δυό. Ἀλλὰ μπορεῖ καὶ ὄχι.

—Ἐξασστε παντρεμένος; ρώτησε ἡ Μπέσσι.

—Ναί, ἐδῶ καὶ δεκαπέντε χρόνια. Γιατὶ ρωτᾶτε;

—Ν.ί, μοῦ φαίνεται, πὼς μπορεῖτε νὰ φανταστεῖτε πόσο εἶμαστε εὐχαριστημένοι, ὁ Ντιούντ κ' ἐγώ, ποὺ παντοευόμαστε, ἀποκρίθηκε ἡ Μπέσσι. "Οσοι εἶναι παντρεμένοι ξέρουνε τί εἶν' ὁ γάμος.

—Εἶναι πολὺ ὡραῖος στὴν ἀρχή, μόνο ποὺ δὲν κρατᾶ πολύ. "Ὀστε,» ἀπὸ ἕνα-δυὸ χρόνια ἔγγαμης ζωῆς, ὁ ἄντρας θἄθελε νὰ φύγει γιὰ νὰ ξαναρχίσει, ἀλλὰ δὲ μπορεῖ. Ὁ νόμος τὸν ἐιπποδίζει νὰ τὰ ξανακ.ιτ«, ἐντὸς ἀν ἡ γυναῖκα πεθάνει ἢ φύγει, ἀλλὰ αὐτὸ γίνεται πολὺ σπάνια...

—Ὁ Ντιούντ κ' ἐγὼ θὰ ζήσουμε μαζὶ ὅλη μας τὴ ζωή, ψέματα, Ντιούντ;

Ὁ Ντιούντ, χωρὶς νὰ μιλήσει, χαμογέλασε.

"Εχοντας τὴν ἄδεια στὸ χέρι, ἡ Μπέσσι δὲν ἔδωσε τὸν καιρὸ στὸν ὑπάλληλο νὰ πεῖ περισσότερα, παρὰ τράβηξε ἔξω τὸν Ντιοὺντ κ' ἔτρεξαν στὸ αὐτοκίνητό τους.

Ἀνέβηκαν γιὰ νὰ ξαναγυρίσουν σπίτι. Ὁ Ντιοὺντ κορνάρισε πολλὲς φορὲς, πρὶν θάλει μπρός. Καὶ ἄλλη μιὰ φορὰ ἐκίνησε. ὅπως καὶ πρώτα: πετῶντας. "Αρησε τ' αὐτοκίνητο νὰ τρέξει σὰν τρελλὸ στὸ δρόμο καὶ θγῆκαν ἀπ' τὸ Φοῦλερ γιὰ νὰ πάρουν τὸ δρόμο τοῦ καπνοῦ.

Καθισμένη στὸ πισινὸ κάθισμα ἡ Μπέσσι, ὁλοῖσια, κρατοῦσε τὴν ἄδεια τοῦ γάμου στὰ δυό της χέρια, γιὰ νὰ μὴ τῆς τὴν πάρει ὁ ἀέρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Οἱ Λέστερ ἄκουσαν τὸν Ντιοὺντ νὰ κορνάρει. "Ετρεξαν ὅλοι στὴν ἄκρα τῆς αὐλῆς, καὶ μέχρι τὰ σκοῦνα ἀκόμα γιὰ νὰ δοῦν νἄρχοντ.ι ὁ Ντιοὺντ κ' ἡ Μπέσσι. Ἡ γριὰ ἡ θάθα εἶχε μπεῖ σὲ κίνηση καὶ περίμενε πίσω ἀπὸ ἕνα φράξο, γιὰ νὰ εἶναι ἀπὸ τοὺς πρώτους ποὺ θἄθλεπαν τὸ καινοὺργιο αὐτοκίνητο.

—Νά τους!..., οὐρλιαστε ὁ Ζῆτερ. Κοιτάχτε τους λιγάκι! Σίγουρα εἶν' ἕνα κατακαίνουργο αὐτοκίνητο... θεῖτε αὐτὸ τὸ ὡραῖο μαῦρο χοῦμα ποὺ λαμπκοπᾶ! Ἐρὲ τὸ διαβολόπαιδο!.. Νά τους ἔφτασαν κάτου!..

Ὁ Ντιοὺντ ἔτρεχε μὲ εἴκοσι μίλια τὴν ὥρα, κ' εἶταινε τόσο ἀποσροφημένος μὲ τὸ νὰ κορνάρει ἀδιάκοπα. ποὺ ἔέχασε νὰ κόψει τὴν ταχύτητα, ὅταν μπῆκε μέσα στὴν αὐλή. Τὸ αὐτοκίνητο πῆδησε τὸ χαντάκι: κ' ἡ Μπέσσι χτύπησε δυὸ-τρεῖς φορὲς πάνω στὴ σκεπή, ἐνῶ στὰ πισινὰ ἐλατήρια κάποιες λαμαρίνες ἔσπασαν. Ὁ Ντιοὺντ τότε ἔκοψε. Τὸ αὐτοκίνητο πέρασε τὴν αὐλὴ καὶ στάθηκε πλάϊ στὸ σπίτι.

Ὁ Ζῆτερ εἶτανε ὁ πρῶτος ποὺ ἔτρεξε κοντὰ στ' αὐτοκίνητο. Τόχε πάρει ἀπὸ πίσω τρέχοντας, ἐνῶ ὁ Ντιοὺντ φρενάριζε, κ' εἶχεν ἀρπαχτεῖ πίσω στὸ φτερό, γιὰ νὰ μὴ τοῦ φύγει. Ἡ "Ελλι-Μαίη κ' ἡ "Αντα τὸν ἀκολοὺθησαν ἀπὸ κοντά. Ἡ γριὰ ἡ βάθα ἔτρεχε κι' αὐτὴ δσο μποροῦσε πιὸ γρήγορα.

—Δὲν ἔχω δεῖ ποτὲ στὴ ζωή μου τόσο ὄμορφο αὐτοκίνητο, εἶπε ὁ Ζῆτερ. Πολὺ μὲ εὐχαριστεῖ νὰ ξαναβλέπω κανένα ἀπ' αὐτὰ τὰ ὄμορφα ἀμξέξια. Μπέσσι, δὲ θὰ μὲ πᾶτε ἕνα μικρὸν περίπατο; Πολὺ θἄθελα νὰ κάμω μ' αὐτὸ ἕναν περίπατο.

"Ἡ Μπέσσι ἄνοιξε τὴν πόρτα καὶ κατέθηκε. Ἡ πρώτη τῆς δουλειὰ εἶτανε νὰ σηκώσει τὸ φουστάνι της καὶ νὰ ξεσκονίσει τὰ φτερὰ μὲ τὴν ἄκρη.

—Ναί, μιὰν ἀπ' αὐτὲς τὶς μέρες θὰ μπορέσουμε νὰ κάνουμε ἕναν περίπατο. Ὅταν ὁ Ντιοὺντ κ' ἐγὼ ἔχω τελειώσει τὴν τελευταία μου ἐνοικίαση, θὰ μπορεῖτε νὰ κάνετε περιπάτους.

—Καὶ ποῦ θὰ πᾶτε ἐσεῖς κ' ὁ Ντιοὺντ, Μπέσσι;

—Νὰ κάμουμε ἕνο ταξιδάκι, σὰν νιόπαντροι εἶπε ἐκείνη μ' ἔμφαση. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι παντρεύουνται, πάντα τοὺς ἀρέσει νὰ κάνουν ἕναν μικρὸ περίπατο κάπου μαζί.

Ἡ "Αντα καὶ ἡ "Ελλι-Μαίη, μὰ μποροῦντας νὰ μιλήσουν ἀπ' τὸ θαυμασμό, ἀποθαύμαζαν τὸ αὐτοκίνητο. Κι' οἱ δυὸ τους ἀνασήκωσαν τὰ φουστάνια τους καὶ βάρθηκαν νὰ ξεσκονίζουν τὶς πόρτες καὶ ταν φτερά. "Οταν τέλειωσαν, τ' αὐτοκίνητο ἔλαμπε κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο σὰν καθρέφτης.

Ὁ Ντιοὺντ δρασκέλισε τὴν πόρτα καὶ διάτοξε τὴ μητέρα του καὶ τὴν ἀδερφή του νὰ κάμουν παρατήρεσι.

—Ἐσὺ κ' ἡ "Ελλι-Μαίη θὰ τὸ χαλάσετε, εἶπε. Μὴν ἀκουμπᾶτε πάνω του τὰ χέρια σας καὶ μὴ στέκεστε πολὺ κοντά.

—Μίλησε παντρευτήκατε κιολας στὸ Φοῦλερ, Μπέσσι; ρώτησ' ὁ Ζῆτερ.

—Ὀχ. τελείως, εἶπ' ἐκείνη. Ἀστόσο πήραμε τὴν ἄδεια. Καὶ νὰ αὐτὴ σὰν ἀσήμαντη δουλειὰ, χρειάστηκε νὰ πληρώσω μιὰ δολλάρια.

—Δὲ θὰ πάρετε παπᾶ γιὰ νὰ κάμετε τὸ γάμο;

—Βέβαια ὄχι! Ἐγὼ δὲν κηρύχνω τὸ Εὐαγγέλιο; Θὰ τόνε κάμω ἐγὼ ἡ ἴδια. Ποτὲ μου δὲ θ' ἀφίσω ἕνα βαφτιστὴ ν' ἀνακατευτεῖ στὶς δουλειές μου.

—Ἤξερα πὼς θὰ κάνατε ἕ,τι καλύτερο μπορούσατε, εἶπε ὁ Ζῆτερ. "Α!..., ἀδερφὴ Μπέσσι, μὰ τὸ Θεὸ εἶσαστε μιὰ σπουδαία Εὐαγγελίστρια.

Ἡ Μπέσσι τράβηξε κατὰ τὸ χωριὰ ἀνεμίζοντας τὴν ἄδεια στὸ χέρι της. Οἱ ἄλλοι ὅλοι, χάζευαν μπροστὰ στὸ καινούργιο αὐτοκίνητο. Ἡ "Ελλι-Μαίη κι' ἡ "Αντα στέκονταν μὲ σεβασμὸ σὲ κάποιαν ἀπόσταση, γιὰ νὰ μὴ τὶς διώξει ὁ Ντιοὺντ μὲ ματσούκιές ἀπὸ κοντά. Παραξενεμένη ἀπ' τὸ θέαμα ἡ γριὰ βάθα ἀγύριοε καὶ πῆγε νὰ κρυφτεῖ πίσω ἀπὸ ἕνα φράξο.

Ὁ Ντιοὺντ ἔφερνε βόλτες γύσω στ' αὐτοκίνητο γιὰ νὰ δεῖ ἀπ' ὅλες τὶς μεριές. "Ἤθελε νὰ σιγουρευτεῖ πὼς κανένας δὲν εἶχεν ἀκουμπήσει τὰ χέρια του πάνω στὴν καροσερί καὶ θαμπῶσει τὸ χρῶμα τηε.

Καθισμένος ὁ ἄντρας στὸ φτέρεν του ὁ Ζῆτερ κοίταζε μὲ θαυμασμὸ τ' ἀμάξι.

Ἡ Μπέσσι εἶχεν ἀνεβεῖ τὰ μισὰ σκαλοπάτια τοῦ σπιτιοῦ καὶ πάσχιζε νὰ τραθήξει τὴν προσοχή τοῦ Ντιοὺντ. "Εθηξε πέντ' ἢ ἑξὶ φορὲς, ἔτριψε τὰ πόδια της στὶς τάβελες καὶ χτύπησε τὶς σανίδες τοῦ χαγιατιοῦ μὲ τὶς κλειδάρες τῶν δακτύλων της. Ὁ Ζῆτερ ἄκουσε καὶ γύρισε νὰ δεῖ τί ἔκανε.

—Νὰ πάρ' ὁ διάολος!... καθὼς σηκωνόταν μ' ἕνα πήδημα. Εἶμαι... λοιπόν, τόσο βλάκας!...

"Ολοι στράφηκαν καὶ κοίταξαν τὴ Μπέσσι. Πίσω ἀπὸ ἕνα φράξο, ἡ "Ελλι-Μαίη, ἄρχισε νὰ γελᾶ...

—Ἄντα, εἶπ' ὁ Ζῆτερ. ἡ ἀδερφὴ Μπέσσι θέλει νὰ μπεῖ ἀπεα στὸ σπίτι. Δεῖχ' της τὸ δοῦμο.

Ἡ "Αντα μπῆκε κι' ἄνοιξε τὰ θυρόφυλλα. Μπροοῦσε κανένας νὰ τὴν ἀκούσει νὰ σέρνει τὶς καρέκλες μέσα στὸ δωμάτιο καὶ νὰ σπρώχνει τὰ κρεβθάτια στὶς γωνιές.

—Καλὰ δὲ σταματήσατε στὸ δόσος μὲ τὸν Ντιοὺντ, τώρα ποὺ γυαλζατε ἀπ' τὸ Φοῦλερ; ρώτησε ὁ Ζῆτερ τὴ Μπέσσι.

—Θ' ἀργούσαμε, ἀποκρίθηκεν ἐκείνη. Κάτι θέλησα νὰ πῶ στὸ Ντιοὺντ, ἀλλὰ κεῖνος εἶτανε τόσο ἀφωσιωμένος στὴν κόρνα του, ποὺ δὲ μποροῦσε νὰ μὲ καταλάβει.

—Ντιοὺντ, εἶπ' ὁ Ζῆτερ, δὲ θἄθλεπες, τὸ λοιπόν, πόσο ἡ ἀδερφὴ Μπέσσι ἐπιθυμεῖ νὰ μπεῖ ἀπεα στὸ σπίτι; Πήγαινε λοιπὸν μαζί της. Ἐγὼ θὰ φυλάω τ' αὐτοκίνητο.

("Εχει συνέχεια)

Ἀλεξαντρινὰ ἐπιγράμματα

ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗ

Παλ. Ἀνθ., V, 64

Σκοτεΐνιασε, μπουμπούνισε, χιόνι, χαλάζι ρίξε, τὰ σύγνεφα ὅλα τίναξε στὴ γῆ τὰ φεγγοβόλα.
"Αν μὲ σκοτώσεις, σταματῶ· μ' ἂν ζωντανὸ μ' ἀφήσεις, θ' κάνω γλέντια, κι ἀς μὲ βροῦν χειρότερ' ἀπὸ τοῦτα.
Μὲ σέρνει ὁ θεὸς π' ἀνάγκασε καὶ σὲ τὸν Ἴδιον, Δία, μαλαματένιος νὰ χωθεῖς σὲ χάλκινους θαλάμους(1)

Παλ. Ἀνθ., V, 153

Τῆς Νικαρέτης τὴ γλυκειά, τὴν ποθοπλανταγμένη μορφὴ ποὺ φανερώνεται συχνὰ στὸ παραθύρι, τὴ μάραναν τὰ γαλανὰ τοῦ Κλεοφάντα μάτια με τὴ φωτιὰ τοῦ βλέμματος, ὦ Κύπρη ἀγαπημένη.

Παλ. Ἀνθ., V, 158

Ἔπαιζα μὲ τὴ γόησσα κάποτες Ἐρμιόνη
ποὺ εἶχε ἀπὸ λούλουδα, ὦ Παφία(2), τὴ ζώνη κεντημένη
κι ἀπάνω γράμματα χρυσᾶ: «Γεμάτα ἀγάπησέ με
καὶ μὴ βαρυγκομήσεις ἂν μ' ἐχει δική του κι ἄλλους».

Παλ. Ἀνθ., V, 162

Μὲ πλήγωσεν ἡ σερπετὴ Φιλαίνιο· ἂν δὲν εἶναι
στοὺς ἄλλους φανερὴ ἡ πληγή, μ' ἔχει δμως πεονιάσει.
Πάω, χάθηκα, ἀφανίστηκα. Νυστάζοντας ἐμπῆκα
σ' ὀχιὰ καβάλλα, ὦ "Ερωτες καὶ φτάνω πιὰ στὸν "Αδη.

Παλ. Ἀνθ., V, 167`

Βροχὴ εἶταν, νύχτα καὶ — μπελάς γιὰ τὴν ἀγάπη τρίτος —
κρασὶ βοριὰς ἐφύσαγε ψυχρὸς κι' ἐγὼ ἤμουν μόνος.
Μὰ ὁ ὡραῖος Μόσχος (3) βρίσκονταν στὶς δόξες του «"Αμποτ' ἐ
νὰ τριγυρνᾶς κι ἐσὺ χωρὶς πόρτα ἀνοιχτὴ νὰ βρίσκεις.»
"Ετσι στ' ἀγόρι φώναξα, μούσκεμα. "Ὠς πότε, θέ μου;
Σώπα, καλέ μου Δία: κι ἐσὺ γνωρίζεις ἀπ' ἀγάπη.

Παλ. Ἀνθ., V, 210

Μὲ μάγεψε ἡ Διδύμη, ἀλί, μὲ τὰ καμώματά της.
Σὰν κερὶ λυώνω στὴ φωτιὰ τὰ κάλλη της θωρώντας.
Κι ἂν εἶναι μαύρη, τί μ' αὐτό; Τὰ κάρβουνα, κι αὐτὰ εἶναι,
μὰ σὰν τ' ἀνάψεις λάμπουνε καθώς μπουμπούκια ρόδων.

(1) Φάρμακο γιὰ τὰ νεφρά.

(2) Ἡ Πηφία ὅπως καὶ τὸ Ἴδιόμις εἶναι ἐπίθετα τῆς Ἀφροδίτης.

(3) Φαίνεται πὼς πρόκειται γιὰ τὸν ἀνταρκτὴ ἢ γιὰ κάτι τέτιο.

Ἀπὸ ὅσα γράφουν οἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικά

Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΜΑΣ ΑΠΟ ΕΒΔΟΜΑΔΑ Σ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

ΑΡΘΡΑ — ΜΕΛΕΤΕΣ

Ὁ κ. Γρηγ. Βενόπουλος, στὰ «ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΝΕΑ» (6—10), παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὶς τελευταῖες συζητήσεις ποὺ γίνονται γύρω ἀπὸ τὴ διφυοκτική γλῶσσα, ἀναφέρει σ' ἕνα ἄρθρο του, ποὺ φέρνει τὸν τίτλο «Ἡ δημοτική κυβευάβεια», τὶς ἀτελιθίες του γιὰ τὸ σπουδαῖο αὐτὸ ζήτημα, γιὰ τὸ ὁποῖο, κατὰ τὴ γνώμη του, ἐν ὀλίγοις κανεὶς λόγος ἀνηρχίας, γιατὶ «τὴν ἐπιστροφὴ στὴν καθαρεύουσα τὴ θεοῦ ἀλδύνατη. Ἡ δημοτική, τόσο σὴν ἀρίεση δσο καὶ στὴν πεζογραφία, θεμελιώνεται πιὰ ἀπὸ «λίματα ἠρώων καὶ μαρμάρων». Τίποτα δὲν εἶναι ἱκανὸ νὰ τὴν θεμελιώσει». Κὶ ἀπεξηγήνοντας τὴ γνώμη μὲ αὐτὴ, σημειώνει: «Πολλοὶ ἀνηρχισόν, μόνο γιὰ τοὺς καθαρευουσιανικοὺς τύπους, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς καθαρευουσιανίκιες λέξεις, ποὺ παρνοὺν ἀλόνχα στὴ δημοτικὴ, ἀλλὰ κανένας φόβος, κανένας κίνδυνος γιὰ αὐτό, 'Η γλῶσσα θὰ εἶναι λεξικό, ἀπὸ γραμματική. Κι' ὅταν οἱ τύποι μπῆκόσσας εἶναι οἱ δικοί τους, οἱ λέξεις τῆς πορεῖ νὰ εἶναι καὶ δικές τῆς, καὶ ἀφοῦ καὶ ξένες κι' δτι θέλετε. 'Ο συγγραφέας παίρνει τὴ λέξη ποὺ τοῦ χρειάζεται, τῆς δίνει τὸν τόπο ποὺ ταιριάζει καὶ κάνει μ' αὐτὴν τὴ δουλειὰ τοῦ, χωρὶς νὰ σκαρίζεται ν' ἀνακαλύψῃ, ἢ νὰ πλάσει ἄλλην ἐπειδὴ δὲν βρίσκεται στὰ δημοτικὰ τραγούδια. Μιὰ φορὰ, στὴν διεφδλὴν ἔλλου τοῦ, οἱ δημοτικιστὲς θὲν μεταχειρίζονταν παρὰ νἠάτερα ἐκτὸς λέξεις. Μετέφραζαν ἀκόμα καὶ τοὺς ἐπιστημονικοὺς ὅρους κὶ ἔλεγαν «κεντόστρατο» τὴν ἐπιστέυουσα», ὅπως, καὶ σὲ μερικὰ ἐπιστημονικὰ ὅρια σημαίνει, τὸ «ἀχαλίνωτο» τὸ ἔλεγαν «ἐξκιπτόστρατο». Αὐτὰ τώρα πιὰ τελειώνουν. Τοὺς ἐπιστημονικοὺς ὅρους τοὺς ἀφίνουμε ἀπ' τὴν καθαρεύουσα, ἀλλιῶς μόνο τὸν τόπο ὅταν εἶναι ἀπαρίκιστος ἀὰν τὸ «ἀχαλίνωτος», μεταχειρίζεμε καὶ κάθε ἄλλη καθαρευουσιανίκη λέξη μιὰ ἐκατὸχρονη χρήση τὴν ἔκαμε γνώσιμη, σχεδὸν λαϊκή. Μπορεῖτε νὰ ποῦμε ἢ καθαρεύουσα δὲν ἐγκάθηκε, ἀλλὰ ἐπιστρέφει στὴ δημοτικὴ συμπεριφυμένη. Κὶ αὐτὸ τὸν τρόπο ἀκόμα πλουτίσθηκε ἡ γλῶσσα κὶ' ἔγινε ἱκανὴ νὰ ἐκφράζῃ τὰ πάντα. Ὁσο γιὰ τὸν κίνδυνο ποὺ βλέπουν ἐσεῖς στὴν κατάχρηση ἰδιωματικῶν τύπων καὶ λέξεων ἀπὸ μερικοὺς δημοτικιστὲς γράφοντας κὶ' αὐτὸς εἶναι φανταστικός. Ἐδιωματικὰ δὲν διεφδλόνται...».

Ὁ κ. Πέτρος Χάρης, στὸ τακτικὸ ἀστερὶ» τοῦ στὴν «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» (10) γράφει γιὰ τὸ «λογοτεχνικὸ Μουσεῖο», ποὺ ἀποφάσισε τελευταῖα νὰ ἱδρύθῃ ἡ «Ἑταιρία Ἑλλήνων λογοτεχνῶν». Ἀρχεῖ αὐτὴ τὴν ἰδέα, ὑπογραμμίζει ὡφέλεια ποὺ θὰ προσφέρει γενικὰ καταλήγει μὲ μιὰν ὑπόδειξη στὴν «Ἑταιρία λογοτεχνῶν»: Νὰ ἐπιμείνει, κυρίως στὰ χειρόγραφα, γιατὶ αὐτὰ «πορεύονται κ' ἀπὸ τὴν ποιότατη φωτογραφία, ἀνώτερο κ' ἀπὸ τὴν καλύτερη ποσοφίλια» ἐκφράζουνε καὶ παρουσιάζουνε λογοτέχνη.

Ὁ κ. Φάνης Μιχαλόπουλος, στὸ ἴδιο φύλλο, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὴ μονογραφία «Θωμᾶς Φλαγγίνης, καὶ ὁ Μικρὸς Ἀρμενιακὸς» τοῦ κ. Κωνστ. Μέρτζιου, κολλοφόρησε τελευταῖα, γράφει ἕνα μπὲς ἀφορμὴ τὴ ζωή καὶ τὴ δράση ἀπὸ ἀποκοπόρου αὐτοῦ τῆς ἀναγεννήσεώς τῆς Ἑλλήνων». Γιὰ τὸ ἔργο τοῦ κ. Μέρτζιου ὁ κ. Μιχ. γράφει, πὼς ὁ συγγραφέας ἀφιερώνοντας πάνω σὲ ἐπίσημα χαρτιὰ καὶ σὲ χρονολογίες ἐκφρασμένες, γιὰ ἐδῶνα ὅλα τὰ ἀρίστα. Ἀπὸ πάνω τους μπορεῖ σήμερα ἀναθεωρήσῃ ἢ ἐξόρεση βιογραφία τοῦ ἀπὸ ἐκείνου ἐιδωρτέρη τῆς ἐθνότητος».

Ὁ κ. Ἀπ. Μοσχοβίτης, γράφοντας στὴν «ΝΕΑ ΕΛΛΑΔΑ» τὴν τακτικὴ στήλη ἀναφέρεται στὸ φύλλο τῆς 8)10 μὲ τὸ ἄρθρο «Ποιὰ εἶναι ἡ θέση τῶν διανοουμένων ἀπέναντι τοῦ πολέμου», ποὺ ἀναφέρω τελευταῖα. Ὁ κ. Μοσχ. διατυπώνει γνώμη πὼς δὲν πρέπει νὰ ἐρεύνῃ ὁ διανοούμενος ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ πάρνει τὴν εὐκαιρία νὰ ἀναφέρει δημόσιατα κατὰ τῶν πρώτων, ποὺ ἔκαμαν «ἐπαθήθουνε γιὰ τὸ πνευματικὸ ἔπιμα, γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀρχεία, ποὺ δέρνει τὸν κόσμο καὶ ἀκοίων κερδὸς φρενικὸς καὶ συνέπεια ἢ

Ἡ κριτική τοῦ βιβλίου

ΣΩΤΗΡΗ ΣΚΙΠΗ: «Ποιητικά θέματα»—«Προβηγκία» Ἀθήνα, 1940.

Πρέπει, ἀπό τήν ἀρχή κιόλας τοῦ σημειώματός μου αὐτοῦ, νά τονίσω ἕνα σπουδαῖο χάρισμα ποῦ ἔχουν, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, τά δυό νέα βιβλία τοῦ κ. Σκίπη, ἕνα χάρισμα ποῦ εἶναι σπάνιο στά πεζογραφήματα τῶν ποιητῶν μας, προπάντων τῶν παλαιοτέρων, ὅσων δέν καλλιέργησαν συστηματικά, παράλληλα μέ τήν ποίηση, καί τόν πεζό λόγο. Καί τό χάρισμα αὐτό εἶναι τό καλό γράψιμο. Ἄς μήν σάς ξαφνιάσει αὐτό καί μή τό νομίσετε ἕνα παράδοξο. Τό καλό γράψιμο—καί μή τή λέξη «καλό» ἐννοῶ, τό ὄρτιο, τό ὁμαλό, τό ἁρμονικό, τό ὁποῖο μετικό τέλος — τό καλό γράψιμο λοιπόν φαίνεται ἀπό τήν πρώτη ἐντύπωση, ἡ καλλίτερα ἀπό τήν πεώτη αἴσθηση ποῦ δοκιμάζουμε διαβάζοντας ἕνα βιβλίο. Κ' ἡ αἴσθηση αὐτή εἶναι εὐχάριστη, ὅταν προχωροῦμε σιγά σιγά διάσημα μέ ἄνεση, χωρίς νά σκοντάφουμε σ' ἐμπόδια, ἐντελῶς ἄσχετα μ' ἕνα νόημα ποῦ μᾶς διαφεύγει ἠ μέ μιά σκέψη τοῦ συγγραφέα ὅπου πρέπει νά ἐμβαθύνουμε, ὅταν δέν ἀναγκαζόμαστε ν' ἀναλύσουμε συνταχτικῶς τῆς φράσεις γιά νά τίς κατανοήσουμε, ὅταν τέλος πάντων τό κείμενο ξετυλίγεται (ἰσορροπημένο γλωσσικά κ' αὐστηρά πειθαρχημένο σέ μερικούς ἁπλούς συντακτικούς κανόνες ποῦ ἀποτελοῦν ὡστόσο τήν πρώτη ἀρχή τοῦ ὄφους. Πολλοί ἴσως θά χαμογελάσουν ἀ' αὐτά ποῦ γράφω καί θά ποῦν ὅτι σοβαρολογῶ γιά πράγματα στοιχειῶδη, κοινότατα ποῦ ἕνας λογοτέχνης τά ξεπερνάει ἀπό τά εἴκοσί του χρόνια. Καί ὅμως...

Θά παραλείψω τό παράδειγμα τῶν πεζογραφημάτων τοῦ μεγαλείτερου, κατά τή γενική γνώμη, ζωντανοῦ ποιητή μας, γιατί αὐτός τουλάχιστον κάνει προσπάθεια δημιουργίας προσωπικοῦ ὕφους, ἀποτυχημένη ὅμως γιατί τήν περιορίσε τήν οἰκογενειακή του εὐτυχία, εἰ καί σχεδόν ἡ δεύτερη πατρίδα του. Οἱ ἀναμήσεις του ἀπ' τά ἡλιόλουστα ἀκεῖνα μέρη, ὅπου φυσᾶει ὁ πεφίημος μιστράλ, εἶναι ἴσως — τί πιό φυσικό ἔπειτα ἀπ' ὅλα αὐτά, — οἱ ὡραιότερες τῆς ζωῆς του. Κ' οἱ ἀναμήσεις αὐτές, μαζί μέ τή νοσταλγία γιά κάποιες ἐποχές περασμένες, καί σίγουρα πιό εὐτυχισμένες, ἀποτελοῦν τήν ἀνεξάντλητη πηγή ἐμπνεύσεων τῶν θεμάτων τῆς «Προβηγκίας». Καί, στά θέματα ἀλλοῦ κόμια ὅπου μιλάει γιά τρίτα πρόσωπα, γιά ἐνδοξα παιδιά τῆς Προβηγκίας, δέν παύει νά εἶναι ὁπωσδήποτε κ' ἐκεῖνος ὁ ἴδιος ὁ ἥρωας ἀπ' τό βιβλίο κ' ἡ συγκίνηση ποῦ εἶναι ὁλοφάνερη ὅτι ἀλλά κομμάτια, τά σχετικά μέ ἀναμήσεις

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΡΗΓΑ ΠΑΛΑΜΗΔΗ 4
ΤΗΛΕΦ. 30-297

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ, Περίοδος Β
ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΕΣ
ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 202

Γράμματα ένός μεγαλοφυῆ «χαρτοπαίχτη»

Ο ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΥ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΑΝΝΑ

Μετάφραση Γ. Τ

(Συνέχεια τῆς προηγούμενης ἐπιστολῆς)

Φίλη μου, ἂν δὲν εἶσαι ἄρρωστη κι' ἂν ὅλα πάνε καλά, φρόντισε ὅσο μπορεῖς γρηγορώτερα γιὰ τὶς ὑποθέσεις μου, μόλις φτάσει τὸ γράμμα μου. Ἄκουσέ με, ἔπαψα πιὰ νὰ παίζω καὶ θέλω νὰ ἐπιστρέψω τὸ ταχύτερο. Στεῖλε μου ἀμέσως, μόλις λάβεις αὐτὸ τὸ γράμμα. 20 (εἴκοσι) αὐτοκρατορικά. Ἀμέσως! Τὴν ἴδια μέρα, τὴν ἴδια στιγμή, ἂν εἶναι δυνατό! Μὴ χάνεις οὔτ' ἕνα δευτερόλεπτο. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη παράκληση ποὺ σοῦ κάνω. Πρῶτα-πρῶτα, θέλω νὰ πάρω πίσω τὸ ρολόγι μου. (Φαντάζεσαι πῶς θὰ μποροῦσα νὰ τ' ἀφήσω γιὰ 65 φλωρίνια;) Ἔπειτα πρέπει νὰ κανονίσω τὸ λογαριασμό μου στὸ ξενοδοχεῖο κι ὕστερα τὰ ἔξοδα τοῦ ταξιδιοῦ μου. Ὅσα θ' ἀπομείνουν θὰ τὰ φέρω, μὴ φοβᾶσαι. Στὸ ἑξῆς δὲ θὰ ξαναπαίξω. Προπάντων βιάσου νὰ μοῦ στεῖλεις τὰ χρήματα. Αὔριο ἢ μεθαύριο θὰ μοῦ παρουσιάσουν τὸ λογαριασμό τοῦ ξενοδοχείου, κι ἂν δὲν ἔχω λάβει χρήματα ἀπὸ σένα, θ' ἀναγκαστῶ νὰ πάω στὸν ἰδιοχτήτη γιὰ νὰ δικαιολογηθῶ. Μπορεῖ ν' ἀπευθυνθῶ καὶ στὴν ἀστυνομία. Γλύτωσέ με ἀπ' αὐτὸ τὸ μαρτύριο. Στεῖλε μου χρήματα ὅσο μπορεῖς γρηγορώτερα. Φρόντισε μόνη σου γι' αὐτὸ χωρὶς νὰ πεῖς τίποτε στὴ σπιτονοικοκυρά, μὴν τῆ συμβουλεύεσαι. Δὲ χρειάζεται νὰ μαθαίνει ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος γιὰ τὶς ὑποθέσεις μας.

Εἶναι πολὺ εὔκολο νὰ γίνει: πήγαινε σ' ἕναν τραπεζίτη, θὰ εἶταν προτιμότερο ν' ἀπευθυνθεῖς σὲ μιὰ τράπεζα· ὅσο γιὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ τραπεζίτη, μπορεῖς νὰ ζητήσεις πληροφορίες ἀπὸ τὸ ταχυδρομεῖο, ἀπὸ τὸν ὑπάλληλο ποὺ σοῦ παραδίνει τὶς ἐπιστολές. Φτάνοντας στὴν τράπεζα, δῶσε στὸν τραπεζίτη εἴκοσι αὐτοκρατορικὰ καὶ ρώτησέ τον ἂν μπορεῖ νὰ τὰ στεῖλει ἀμέσως στὸ Χόμπουργκ (δῶσε του ἀκριβέστατα τὴ διεύθυνσή μου) στ' ὄνομα τοῦ κυρίου Τάδε, δηλαδὴ στὸ δικό μου, πὸστ ρεστάντ. Εἶναι φανερὸ πῶς αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνει. Θὰ σοῦ πάρουν τότε τὰ χρήματα καὶ, ἀφοῦ ἀφαιρεθεῖ, ἐννοεῖται, ἡ προμήθεια, θὰ σοῦ δώσουν μιὰ ἐπιταγὴ γιὰ μιὰ τράπεζα ἀπ' τὶς ἐδῶ, στὸ Χόμπουργκ (μὴν ἀνησυχεῖς, ξέρουν πολὺ καλὰ σὲ τί ὄνομα θ' ἀπευθύνουν τὸ χαρτί, ἔχοντας ὁλοῦθε τοὺς ἀνταποκριτές των τραπεζῖτες). Αὐτὴ τὴν ἐπιταγὴ βάλ' την μέσ' στὸ γράμμα ποὺ θὰ μοῦ στεῖλεις, σφράγισέ το, πήγαινε στὸ ταχυδρομεῖο καὶ στεῖλε μού το, δηλώνοντας πῶς εἶναι συστημένη ἐπιστολή, αὐτὸ εἶν' ὅλο.

Ὅσο γιὰ μένα, μόλις λάβω τὸ γράμμα σου, θὰ πάω στὸν τραπεζίτη ποὺ θὰ μοῦ πληρώσει τὸ ποσὸν ἅμα τῆ ἐμφανίσει τοῦ χαρτιοῦ. Γιὰ ὄνομα Θεοῦ, δῶσε στὸν τραπεζίτη ἀκριβέστατα τὴ διεύθυνσή μου: Χόμπουργκ καὶ ὄχι Χάμπουργκ (Ἀμβοῦργο). Γράψε του τὴ διεύθυνση πάνου σ' ἕνα κομμάτι χαρτί. Θὰ περιμένω μ' ἀνυπομονησία. Μόλις λάβω τὰ χρήματα, θὰ ἔρθω ἀμέσως.

Ἀγαπητή μου φίλη, θὰ μᾶς μείνουν πολὺ λίγα χρήματα, ἀλλὰ μὴν παραπονιέσαι, μὴν ἀφήνεσαι νὰ καταβληθεῖς καὶ μὴν τὰ βάνεις μαζί μου. Ὅσο γιὰ μένα, εἶμαι ὁλωσδιόλου ἥσυχος σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τὶς χρηματικές μου ὑποθέσεις. Θὰ μᾶς μείνουν 20 αὐτοκρατορικὰ καὶ θὰ μᾶς στεῖλουν ἄλλα 20. Κι ὕστερα, μόλις γυρίσω στὴ Δρέσδη, θὰ γράψω στὸν Κάτκοβ (Σ. Μ. πρόκειται γιὰ τὸν ἐκδότη τοῦ Ντοστογιέφσκι) καὶ θὰ τὸν παρακαλέσω νὰ μοῦ στεῖλει ἀκόμα 500 ρούβλια. Δὲ θὰ εἶναι πολὺ εὐχαριστημένος, φυσικά, ἀλλὰ ὁπωσδήποτε θὰ μοῦ δώσει αὐτὰ τὰ χρήματα. Τὴ στιγμὴ ποὺ μοῦ ἔχει δώσει ὡς τώρα 3.000 ρούβλια, δὲ θὰ μοῦ τὸ ἀρνηθεῖ. Ἐξάλλου, δὲ μπορεῖ σχεδὸν νὰ μοῦ τὸ ἀρνηθεῖ, γιατὶ πῶς θὰ μποροῦσα νὰ τελειώσω τὴν ἐργασία μου χωρὶς νὰ ἔχω χρήματα; Σίγουρα θὰ τοῦ εἶναι δυσάρεστο, ἀλλὰ θ' ἀξίζουν τόσο οἱ 23 συνέχειες ποὺ δὲ θὰ παραλείψω νὰ τὶς τελειώσω. Θὰ μείνουμε στὴ Δρέσδη περιμένοντας τὴν ἀπάντησή του. Δὲ θὰ μπορέσει νὰρθει πρὶν ἀπὸ ἕνα μῆνα. Ἄγγελέ μου, γιὰ σένα εἶναι ποὺ φροντίζω· θ' ἀναγκασθεῖς νὰ πλῆξεις στὴ Δρέσδη! Ὅσο γιὰ μένα θ' ἀρχίσω τὸ ἄρθρο μου γιὰ τὸ Μπελίνσκυ, ποὺ θὰ τὸ τελειώσω ἀπὸ κεῖ ὥσπου νὰ φτάσει ἡ ἀπάντηση τοῦ Κάτκοβ. Ἔπειτα θ' ἀναχωρήσουμε γιὰ τὴν Ἑλβετία, ὅπου θὰ ριχτῶ στὴ δουλειὰ χωρὶς νὰ χάσω οὔτε μιὰ μέρα.

Ἄγγελέ μου, μπορεῖ ὅλα αὐτὰ νὰ πᾶς βγοῦνε σὲ καλό. Αὐτὸ τὸ καταραμένο πάθος, αὐτὴ ἡ μονομανία τοῦ παιγνιδιοῦ μ' ἐγκαταλείπει τώρα. Τώρα, ξανὰ ὅπως καὶ πρὶν ἀπὸ δυὸ χρόνια (πρὶν ἀπ' τὸ «Ἔγκλημα καὶ Τιμωρία»), θὰ τὴν κατανικήσω μὲ τὴν ἐργασία μου. Ἂς γίνει ὅ,τι θέλει! Φοβᾶμαι ὅμως μὴ στενοχωριέσαι. Γιὰ σένα, γιὰ τὸ ἄτομό σου μόνο ἀνησυχῶ. Μικρό μου, ἂς μποροῦσαμε μονάχα νὰ ἰδωθοῦμε τὸ ταχύτερο! Μὴ θυμώσεις μαζί μου ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς ἠλίθιας ἐπιστολῆς. Ἀνυπομονῶ μ' ὅλες τὶς δυνάμεις μου γιὰ νὰ μάθω γρήγορα στὸ ταχυδρομεῖο τὸ ριζικό μου, δηλαδὴ ἂν θὰχω γράμμα σου ἢ ὄχι. Εἶμαι τόσο πολὺ ταραγμένος, ποὺ τρέμω ὁλόκληρος. Ἂν λάβω γράμμα σου θὰ εἶμαι εὐτυχισμένος. Σὲ ἀσπάζομαι, φίλη μου, μὴ θλίβεσαι, μὴν κλαῖς καὶ μὴν ἀνησυχεῖς γιὰ μένα. Φτάνει νὰ λάβω σήμερα τὸ γράμμα σου καὶ θὰμαι εὐτυχισμένος. Καλὴ ἀντάμωση! Μὴ βασανίζεσαι, μὴ χολοσκάνεις. Κατά βάθος ἄλλωστε, ὅλ' αὐτὰ δὲν εἶναι τόσο σοβαρά. Μήπως ὁ κάθε ἄνθρωπος ἀκόμα κι ὁ πιὸ εὐτυχισμένος, δὲ γνωρίζει παρόμοιες ἀναποδιές; Ὅσο γιὰ μένα, χάρη στὰ χαμένα μου χρήματα, λυτρώθηκα ἀπ' αὐτὸ τὸ ἠλίθιο πάθος, καὶ μπορεῖ κάλλιστα νὰ τὴν ἔχω γλυτώσει φτηνά. Σὲ φιλῶ δυνατά, χίλιες φορές.

Υ. Γ. — Γιὰ ὄνομα Θεοῦ, ἐνέργησε τὸ ταχύτερο γιὰ τὰ χρήματα. Φτάνει νὰ φύγω τὸ γρηγορώτερο ἀπὸ δῶ! Ν' ἀπευθύνεις τὰ χρήματα στὸ πὸστ ρεστάντ.

Σὲ βασανίζω ἀπέραντα, ἄγγελέ μου!

Χόμπουργκ, Τετάρτη 22 Μαΐου 1867. Δέκα τὸ πρωΐ.

Καλημέρα, ἀγαπημένε μου ἄγγελε!

Χτὲς ἔλαβα τὸ γράμμα σου, χάρηκα παράφορα γι' αὐτὸ καὶ ὅμως ταυτόχρονα μὲ πάγωσε. Μὰ τί τρέχει, Ἄνια, καὶ σὲ πιὰ κατάσταση βρίσκεσαι; Κλαῖς, δὲν κοιμᾶσαι καὶ βασανίζεσαι. Φαντάσου μὲ τί συγκίνηση διάβασα τὸ γράμμα σου! Κι ὅλ' αὐτὰ ὕστερ' ἀπὸ πέντε μέρες μονάχα. Τί κάνεις λοιπὸν τώρα; Ἀγαπημένη μου, ἄγγελέ μου λατρευτέ, θησαυρέ μου, δὲ σὲ κατακρίνω. Ἀπεναντίας, τὰ αἰσθήματα πούναι δικά σου σὲ κάνουν ἀκόμα προσφιλέστερη στὰ μάτια μου, ἀκόμα πιὸ ἀνεχτίμητη. Καταλαβαίνω πῶς δὲ σοῦ μένει τίποτε νὰ κάνεις τὴ στιγμὴ ποὺ δὲ μπορεῖς νὰ ὑποφέρεις ἀποφασιστικὰ τὴν ἀπουσία μου καὶ βασανίζεσαι ἔτσι γιὰ λογαριασμό μου (σοῦ ξαναλέω πῶς δὲ σὲ κατακρίνω γι' αὐτὸ καὶ πῶς — ἂν μπορεῖ νὰ γίνει! — σ' ἀγαπῶ δυὸ φορὲς περισσότερο καὶ πῶς εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἐχτιμήσω τὴν ἀφοσίωσή σου). Ἀλλὰ ταυτόχρονα, μικρό μου, πρέπει νὰ ὁμολογήσω πῶς ἔκαμα τρέλα νὰ ἔρθω ἐδῶ χωρὶς νὰ γνωρίζω καλὰ τὰ αἰσθήματα σου. Σκέψου το αὐτό, ἀγαπημένη μου: πρῶτα-πρῶτα ἡ ἀνυπόμονη ἐπιθυμία νὰ σὲ δῶ μ' ἐμπόδιζε πολὺ νὰ τελειώσω μ' αὐτὸ τὸ καταραμένο παιγνίδι καὶ νὰ ἐπιστρέψω κοντά σου, γιατὶ τὸ μυαλό μου δὲν εἶταν ἐλεύθερο. Κι ἔπειτα πῶς μπορῶ νὰ μείνω περισσότερο ἐδῶ, τώρα ποὺ ξέρω τὴν κατάστασή σου; Συχώρεσέ με, ἄγγελέ μου, ἀλλὰ πρέπει νὰ σοῦ δώσω μερικὲς λεπτομέρειες σχετικὰ μὲ τὶς ἀπόπειρές μου, μ' αὐτὸ τὸ παιγνίδι, γιὰ νὰ μάθεις τί λογῆς εἶναι. Νὰ ποὺ εἴκοσι φορές, πλησιάζοντας τὸ τραπέζι τοῦ παιγνιδιοῦ, κάνω τὴν ἴδια παρατήρηση: ἂν παίζω μὲ ψυχραιμία, μὲ γαλήνη καὶ ὑπολογισμό, δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ χάσω! Οἱ ἄλλοι παίχτες παίζουνε στὴν τύχη, ἐνῶ ἐγώ, ἔχω τὸ σύστημά μου, δηλαδὴ μιὰ πιθανότητα ἐπὶ πλέον. Ἀλλὰ τί γίνεται συχνότερα; Ἀρχίζω τὶς περισσότερες φορὲς μὲ 40 φλωρίνια, δηλαδὴ κάθομαι κι ἀρχίζω νὰ βάνω ἀπὸ ἕνα μὲ δυὸ φλωρίνια. Σ' ἕνα τέταρτο τῆς ὥρας κερδίζω συνηθέστατα καὶ μαλιστα πάντα τὸ διπλάσιο. Τότε εἶναι ἡ πραγματικὴ στιγμὴ νὰ σηκωθῶ ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ νὰ λείψω τουλάχιστο ὡς τὸ βράδυ, γιὰ νὰ καταπραΰνω τὰ διεγερμένα μου νεῦρα: ἄλλωστε ἔχω κάμει τὴ σωστότατη παρατήρηση πῶς δὲ μπορῶ νὰ διατηρήσω τὴ γαλήνη καὶ τὴν ψυχραιμία μου περισσότερο ἀπὸ μιὰ ὥρα συνεχῶς. Ἀπομακρύνομαι λοιπὸν δοο χρειάζεται γιὰ νὰ καπνίσω ἕνα τσιγάρο καὶ ξαναρίχνομαι στὸ τραπέζι τοῦ παιγνιδιοῦ. Καὶ γιατὶ τὸ κάνω αὐτό, ἀφοῦ ξέρω σχεδὸν σίγουρα πῶς δὲ θὰ μπορέσω νὰ κρατηθῶ καὶ πῶς θὰ χάσω; Μὰ γιατὶ κάθε μέρα ξεχνώντας, παίρνω τὴν ἐπίμονη ἀπόφαση νὰ περάσω τὴν τελευταία μου μέρα στὸ Χόμπουργκ καὶ ν' ἀναχωρήσω δίχως ἄλλο τὴν ἑπομένη. Νὰ γιατὶ δὲν μπορῶ νὰ χάνω τὸν καιρό μου κοντὰ στὴ ρουλέττα. Νὰ γιατὶ ἀνυπομονῶ μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις μου γιὰ νὰ κερδίσω τὸ ἀνώτατο ὅριο, μονομιᾶς, τὴν ἴδια μέρα (ἐπειδὴ θέλω ν' ἀναχωρήσω τὴν ἑπομένη!). Κι ἔτσι ἡ ψυχραιμία μου ἐξαφανίζεται, τὰ νεῦρα μου τεντώνονται, ἀρχίζω νὰ διακινδυνεύω στενοχωριέμαι, παίζω χωρὶς κανέναν ὑπολογισμό, οἱ συνδυασμοί μου πᾶνε περίπατο καὶ χάνω (γιατὶ εἶναι παραφροσύνη νὰ παίζει κανεὶς χωρὶς ὑπολογισμό, ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στὴν τύχη!).

Ὅλο μου τὸ λάθος ἔγκειται στὸ ὅτι εἴμαστε χωρισμένοι καὶ δὲ σὲ πῆρα μαζί μου. Ναί, ναί, ἔτσι εἶναι! Μένοντας ἐδῶ, στενοχωριέμαι γιὰ σένα καὶ σύ πεθαίνεις σχεδὸν μακριά μου. Ἄγγελέ μου, σοῦ τὸ ξαναλέω· δὲ σὲ κατακρίνω· μὲ τὸ νὰ στενοχωριέσαι ἔτσι γιὰ μένα, μοῦ γίνεσαι πιὸ ἀγαπητή. Σκέψου ὅμως, ἀγαπημένη μου, τί μοῦ συνέβηκε π. χ. ἐχτές. Ἀφοῦ ἔστειλα τὸ γράμμα ὅπου σοῦ τοῦσα χρήματα, ἐπῆγα στὴν θουσα τοῦ παιγνιδιοῦ. Δὲ μοῦ μεναν στὴν τσέπη παρὰ εἴκ φλωρίνια (γιὰ κάθε ἑνδεχόμε καὶ διακινδύνεψα τὰ δέκα. Γιὰ ὁλόκληρη ὥρα ἔκαμα σχεδὸν περάνθρωπες προσπάθειες νὰ κ τήσω τὴν ψυχραιμία μου καὶ ἐφαρμόσω συνδυασμούς. Αὐτὸ ε ἀποτέλεσμα νὰ κερδισω τριά χρυσᾶ φρειδερίκεια, δηλαδή τ ἄντα φλωρίνια. Ἤμουν τόσο εὐ χιομένος καὶ μὲ κυρίεψε μιὰ τ τρελλὴ ἐπιθυμία νὰ ξεμπερδε αὐθημερόν, νὰ κερδίσω ἀκόμα τ λάχιστο διπλάσια, ὥστε χωρὶς ξεκουραστῶ καὶ χωρὶς νὰ σκεφ ρίχτηκα στὸ παιγνίδι καὶ ἄρχι νὰ ποντάρω νομίσματα χρυσά. Σ τέλος τὰ ἔχασα ὅλα, ὅ ὡς τὸ τελευταῖο καπίκι: δὲ μοῦ μειναν παρὰ δυὸ φλωρίνια καπνό.

Ἄνια, ἀγαπημένη μου, χα μου, σκέψου πῶς ἔχω χρέη πρέπει νὰ τὰ πληρώσω καὶ πῶς μὲ περάσουν γιὰ λωποδύτη ἂν τὰ κανονίσω. Σκέψου λοιπὸν πρέπει νὰ γράψω στὸν Κάτκοβ νὰ μείνουμε στὴ Δρέσδη. Εἶταν νάγκη νὰ κερδίσω, ὁπωσδήπο Δὲν παίζω μὲ τὸ κέφι μου. Εἶ ἡ τελευταία μου διέξοδος καὶ πού, ἐξαιτίας ἑνὸς κακοῦ ὑπολο σμοῦ, τὰ ἔχασα ὅλα! Δὲ σὲ μαλ νω καθόλου. Τὸν ἑαυτό μου κα ριέμαι. Γιατὶ νὰ μὴ σὲ πάρω μ μου; Παίζοντας μικροποσά ὅ τὶς μέρες, εἶναι ἀδύνατο νὰ κερδίσεις. Εἶναι ἀληθινὸ αὐτό, ληθινό. Τὸ δοκίμασα εἴκοσι φορ Καὶ παρ' ὅλη αὐτὴ τὴν πεῖρα μ νὰ ποὺ ἀφήνω τὸ Χόμπουργκ χασούρα. Καὶ τὸ ξέρω καλὰ μπορῶ νὰ μείνω ἐδῶ τουλάχι τέσσερες μέρες ἀκόμα, θὰ τάπα νὰ ὅλα πίσω, ἀσφαλέστατα, μ σ' αὐτὲς τὶς τέσσερες μέρες. ἐννοεῖται, δὲ θὰ ξαναπαίξω.

Ἀγαπητή μου Ἄνια, ἐννο λοιπόν, (σὲ ἱκετεύω ἀκόμα μιὰ ρά) πῶς δὲ σὲ μαλώνω καθόλ δὲ σὲ μαλώνω καθόλου. Ἀπε τίας, τὰ βάνω μὲ τὸν ἑαυτό ποὺ δὲ σὲ πῆρα μαζί μου. Σ' καλιάζω καὶ σὲ φιλῶ χίλιες φορ

Χόμπουργκ, 23 Μαΐου 1867. Δέκα πρωΐ.

Ἀγγελούδι μου! Δὲν εἶμαι ἐ ἀλλὰ ἐσὺ ποὺ ἔχεις θεία ψυχή ἀπολαυστικὸ γράμμα μοῦ ἔστει ἐχτές! Καὶ πόσες φορὲς τὸ φι σα! Στὶς συνθῆκες ὅπου βρί μαι, ἕνα γράμμα σὰν τὸ δικό εἶναι οὐράνιο μάννα. Ξέρω του χιστο πῶς ὑπάρχει ἕνα πλά ποὺ μ' ἀγαπάει παντοτινά. Τί τρυφερὴ καὶ ἀγνὴ καὶ ὡραία εἶναι ἡ δικὴ σου! Σὲ ὅλη μου ζω· θὰ σ' ἀγαπῶ ἀπέραντα.

Σοῦ γράφω λίγες γραμμο βιαστικά. Βιάζομαι νὰ πάω ταχυδρομεῖο: μπορεῖ νὰ μοῦ ἔ στείλει κιόλας τὰ χρήματα κα τὰ λάβω σήμερα. Καὶ πόσο καιρα θὰ ρχόνταν! Δὲν ἔχω ἕνα καπίκι καὶ σήμερα, πιθαν τα, θὰ μοῦ παρουσιάσουν τὸ λ ριασμὸ τοῦ ξενοδοχείου: ἔχω ἀ ὧς ὀχτὼ μέρες ἐδῶ καὶ ὅλε τές τὶς ὀχτὼ μέρες παρουσιά λογαριασμούς. Ἂν ὅμως δὲ σήμερα χρήματα, δὲν πειράζε κάμω ὑπομονὴ μιὰ μέρα ἀ Μὴν ἀνησυχεῖς ἀγαπημένη μ

Ἄ, νὰ καὶ κάτι ἄλλο: χτὲ φνικὰ ἄρχισε νὰ κάνει κρύο τόσο κρύο ποὺ ὁ καιρὸς εἶτα λόκοτος. Φυσοῦσε κι ἔβρεχε τὴν ἡμέρα. Σήμερα, ἂν κ βρέχει, ὁ οὐρανὸς εἶναι συν σμένος, φυσάει ἀέρας καὶ κρύο. Δὲν ξέρω πῶς μοῦ χτὲς καὶ ἁρπαξα ἕνα κρύω αὐτιά. Κατὰ τὸ βράδυ τὰ μου ἄρχισαν νὰ μὲ πονοῦν, τὴ βραδιὰ ἔμεινα μέσα, κα νος ἢ πλαγιασμένος, κουκου τας τὸ κεφάλι μου μὲ καθετ μοῦ ἔπεφτε στὰ χέρια.

(ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΣΤΟ ΕΡΧΟ

Γ. ΒΑΚΑΛΟ: Μακέτες κοστουμιῶν ἀπὸ τὴν κωμωδία τοῦ Μπέρναρ Σῶ «Καῖσαρ καὶ Κλεοπάτρα». Ἀριστερὰ φρουρὸς τοῦ Καίσαρος, δεξιὰ φρουρὸς τῆς Κλεοπάτρας